

Ειδική έκθεση

Πράσινη μετάβαση

Ασαφής η συμβολή του μηχανισμού ανάκαμψης
και ανθεκτικότητας

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Περιεχόμενα

	Σημείο
Σύνοψη	I-VI
Εισαγωγή	01-09
Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και τα βασικά χαρακτηριστικά του	01-03
Η πράσινη μετάβαση στο πλαίσιο του ΜΑΑ	04-05
Παρακολούθηση των κλιματικών στόχων στο πλαίσιο του ΜΑΑ	06-09
Εμβέλεια και προσέγγιση του ελέγχου	10-14
Παρατηρήσεις	15-69
Η συμβολή του ΜΑΑ και των εθνικών σχεδίων στην πράσινη μετάβαση έχει ενδεχομένως υπερεκτιμηθεί	15-35
Το πλαίσιο του ΜΑΑ δημιουργεί προκλήσεις σχετικά με την εκτίμηση της συμβολής στη δράση για το κλίμα και την κάλυψη της πράσινης μετάβασης	16-24
Ασαφής η συμβολή των προγραμματισμένων μέτρων του ΜΑΑ στη δράση για το κλίμα και την πράσινη μετάβαση	25-35
Ανεπαρκείς ενδείξεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η υλοποίηση των μέτρων του ΜΑΑ συμβάλλει στην πράσινη μετάβαση	36-47
Ασυνέπειες στην εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης»	36-43
Δεν είναι όλα τα σχετικά με το κλίμα μέτρα τόσο πράσινα όσο προβλεπόταν	44-47

Η αναφορά στοιχείων στο πλαίσιο του ΜΑΑ σχετικά με τις κλιματικές δαπάνες και την πράσινη μετάβαση δεν αντικατοπτρίζει τις πραγματικές δαπάνες και τα πραγματικά αποτελέσματα 48-69

Τυφλά σημεία στην αποτύπωση των επιδόσεων των μέτρων του ΜΑΑ για την πράσινη μετάβαση 48-53

Απουσία αναφοράς στοιχείων σχετικά με τις πραγματικές δαπάνες για τη δράση για το κλίμα 54-59

Απουσία σύνδεσης μεταξύ των δαπανών και των στοιχείων για την πράσινη μετάβαση 60-69

Συμπεράσματα και συστάσεις 70-77

Παράρτημα – Τα μέτρα που επιλέξαμε

Συνομογραφίες

Γλωσσάριο

Απαντήσεις της Επιτροπής

Χρονογραμμή

Κλιμάκιο ελέγχου

Σύνοψη

I Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ) είναι ένα προσωρινό μέσο που εγκαινιάστηκε τον Μάιο του 2020 για να βοηθήσει τα κράτη μέλη να ανακάμψουν από την πανδημία COVID-19. Τον Φεβρουάριο του 2024 είχε διαθέσιμα 648 δισεκατομμύρια ευρώ. Η πράσινη μετάβαση αποτελεί έναν από τους πυλώνες του μηχανισμού. Τα κράτη μέλη έπρεπε να διαθέσουν τουλάχιστον το 37 % των εθνικών τους κονδυλίων υπέρ της δράσης για το κλίμα. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, αυτή η τιμή-στόχος είχε ήδη επιτευχθεί στο στάδιο του σχεδιασμού, φτάνοντας το 42,5 %.

II Στόχος του ελέγχου μας ήταν να αξιολογηθεί κατά πόσον ο ΜΑΑ και τα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας σχεδιάστηκαν και υλοποιούνται κατά τρόπο ώστε να συμβάλουν αποτελεσματικά στην πράσινη μετάβαση. Αξιολογήσαμε τη συμβολή των μέτρων που επιλέξαμε στην πράσινη μετάβαση, καθώς και τα ορόσημα, τις τιμές-στόχο και τους κλιματικούς συντελεστές τους. Εξετάσαμε επίσης την πρόοδο των εν λόγω μέτρων και τον τρόπο παρακολούθησής τους από τη σκοπιά της πράσινης μετάβασης. Τέλος, εξετάσαμε τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή και τα κράτη μέλη αναφέρουν στοιχεία σχετικά με τις δαπάνες για το κλίμα και την πράσινη μετάβαση.

III Διενεργήσαμε τον εν προκειμένω έλεγχο διότι η πράσινη μετάβαση και οι στόχοι της ΕΕ για το κλίμα βρίσκονται σε περίοπτη θέση του πολιτικού θεματολογίου. Προσδοκούμε να συνεισφέρουμε με τα αποτελέσματα των εργασιών μας στον διάλογο σχετικά με τον σχεδιασμό και την υλοποίηση μελλοντικών μέσων με κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους, καθώς και στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κονδυλίων για τη δράση για το κλίμα και την πράσινη μετάβαση, στο πλαίσιο των φιλόδοξων τιμών-στόχου που έχει θέσει η ΕΕ με ορίζοντα το 2030 και το 2050.

IV Διαπιστώσαμε αδυναμίες στον σχεδιασμό τόσο του πλαισίου του ΜΑΑ όσο και των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στα ελεγχθέντα κράτη μέλη. Επίσης, εντοπίσαμε ασυνέπειες στην υλοποίηση των μέτρων που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση και τους κλιματικούς στόχους. Συγκεκριμένα, παρατηρήσαμε ότι η παρακολούθηση των δαπανών για το κλίμα εμπεριέχει υψηλό βαθμό προσεγγιστικών υπολογισμών και ότι ορισμένοι συντελεστές οδηγούσαν σε πιθανές υπερεκτιμήσεις. Οι ενδείξεις που εντοπίσαμε όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο η υλοποίηση των μέτρων του ΜΑΑ συμβάλλει στην πράσινη μετάβαση είναι ανεπαρκείς. Διαπιστώσαμε δε επίσης ότι δεν αξιολογείται η συμβολή στην επίτευξη των κλιματικών στόχων της ΕΕ και των σχετικών τιμών-στόχου, καθώς κάτι τέτοιο δεν απαιτείται από τη νομοθεσία. Επιπλέον, διαπιστώσαμε ότι τα στοιχεία που παρουσιάζονται σχετικά με τις κλιματικές δαπάνες και την πράσινη μετάβαση δεν αντικατοπτρίζουν το πραγματικό κόστος και τα πραγματικά αποτελέσματα, περιορίζοντας τη χρησιμότητά τους για τους ενδιαφερόμενους.

V Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι αδυναμίες που εντοπίστηκαν στον σχεδιασμό και την εφαρμογή του μηχανισμού θέτουν υπό αμφισβήτηση την επίτευξη των κλιματικών και περιβαλλοντικών στόχων του. Συνεπώς, θεωρούμε ότι η συμβολή του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στην πράσινη μετάβαση δεν είναι σαφής.

VI Βάσει των διαπιστώσεών μας, συνιστούμε στην Επιτροπή:

- να βελτιώσει, στο πλαίσιο μελλοντικών χρηματοδοτικών μέσων, τον τρόπο εκτίμησης των δαπανών για το κλίμα·
- να διασφαλίσει τον κατάλληλο σχεδιασμό των μελλοντικών χρηματοδοτικών μέσων για τη στήριξη της επίτευξης των κλιματικών και περιβαλλοντικών στόχων και τιμών-στόχου·
- να ενισχύσει τις επιδόσεις των μέτρων για την πράσινη μετάβαση·
- να βελτιώσει την αναφορά στοιχείων σχετικά με τις δαπάνες για το κλίμα στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Εισαγωγή

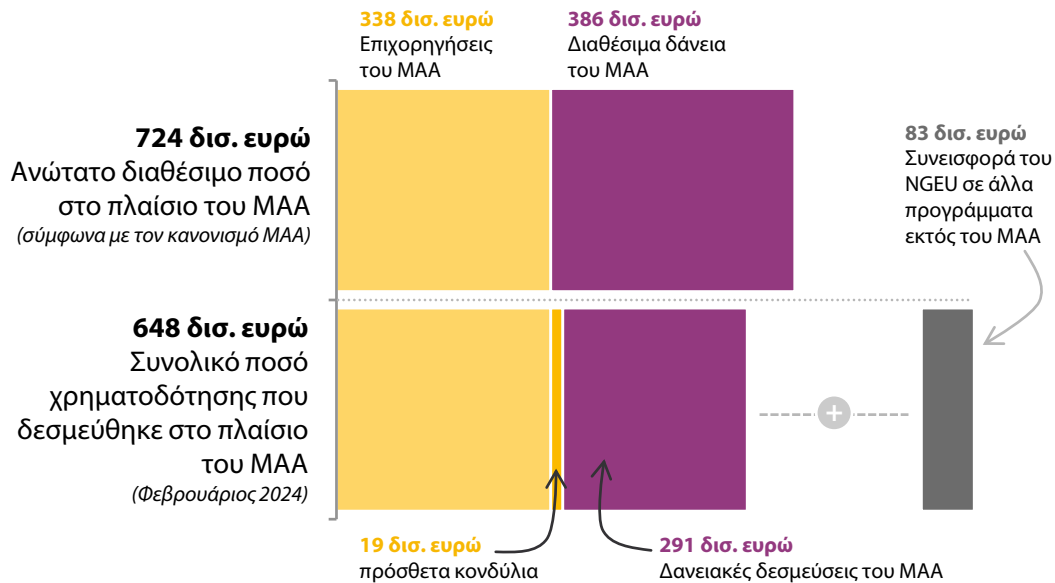
Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και τα βασικά χαρακτηριστικά του

01 Τον Μάιο του 2020, η ΕΕ εγκαινίασε το [NextGenerationEU](#) (NGEU), ένα προσωρινό μέσο, επιδίωξη του οποίου είναι να βοηθήσει τα κράτη μέλη να ανακάμψουν από την πανδημία COVID-19. Το NGEU διαθέτει 731 δισεκατομμύρια ευρώ κατ' ανώτατο όριο (σε τιμές του 2022), επιπλέον του μακροπρόθεσμου προϋπολογισμού της ΕΕ για την περίοδο 2021-2027. Στο επίκεντρό του βρίσκεται ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΜΑΑ)¹ (βλέπε [γράφημα 1](#)). Σκοπός του ΜΑΑ είναι να μετριάσει τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας, καθιστώντας τις οικονομίες και τις κοινωνίες της ΕΕ βιωσιμότερες και ανθεκτικότερες. Προσδοκάζεται να βοηθήσει τα κράτη μέλη να προετοιμαστούν καλύτερα για τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που συνδέονται με την πράσινη και την ψηφιακή μετάβαση. Επιπλέον, τον Μάιο του 2022, η ΕΕ δρομολόγησε το σχέδιο [REPowerEU](#) ως απόκριση στην παγκόσμια ενεργειακή κρίση, προσθέτοντας, τον Φεβρουάριο του 2024, στον ΜΑΑ 19 δισεκατομμύρια ευρώ σε επιχορηγήσεις.

---

¹ [Κανονισμός \(ΕΕ\) 2021/241](#) για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας («κανονισμός ΜΑΑ»).

Γράφημα 1 – Ο προϋπολογισμός του NGEU (ως είχε τον Φεβρουάριο του 2024)

Σημ.: Όλα τα ποσά είναι σε τιμές του 2022.

Πηγή: Ευρωπαϊκή Επιτροπή και πίνακας αποτελεσμάτων του ΜΑΑ, ως είχε τον Φεβρουάριο του 2024.

02 Ο ΜΑΑ τελεί υπό την **άμεση διαχείριση** της Επιτροπής. Αυτό σημαίνει ότι η Επιτροπή είναι υπεύθυνη για την εφαρμογή του, συμπεριλαμβανομένης της παρακολούθησης της προόδου και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων του. Κάθε κράτος μέλος δικαιούται μερίδιο από τα διαθέσιμα κονδύλια του ΜΑΑ, το οποίο υπολογίζεται βάσει συγκεκριμένου μαθηματικού τύπου². Κάθε κράτος μέλος παρουσιάζει εθνικό σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΣΑΑ), το οποίο αξιολογείται από την Επιτροπή³ και εγκρίνεται από το Συμβούλιο. Τα ΣΑΑ περιλαμβάνουν μια σειρά μέτρων, που συνίστανται σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις. Για την παρακολούθηση των ποιοτικών και ποσοτικών επιτευγμάτων, κάθε μέτρο συνοδεύεται από ορόσημα και τιμές-στόχο⁴. Η Επιτροπή θέσπισε ένα σύνολο κοινών δεικτών για την αναφορά στοιχείων και την παρακολούθηση της προόδου του ΜΑΑ όσον αφορά την επίτευξη των στόχων του⁵.

² Άρθρο 11 του κανονισμού (ΕΕ) 241/2021.

³ Ειδική έκθεση 21/2022, με τίτλο «Η αξιολόγηση των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας από την Επιτροπή».

⁴ Ειδική έκθεση 26/2023, με τίτλο «Πλαίσιο παρακολούθησης των επιδόσεων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας».

⁵ Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2021/2106 της Επιτροπής σχετικά με τον καθορισμό των κοινών δεικτών.

03 Ο ΜΑΑ λειτουργεί βάσει ενός νέου μοντέλου χρηματοδότησης. Σε αντίθεση με ό,τι ισχύει για το μεγαλύτερο μέρος του προϋπολογισμού της ΕΕ, όπου η χρηματοδότηση παρέχεται βάσει των πραγματοποιηθεισών δαπανών, οι πληρωμές προς τα κράτη μέλη στο πλαίσιο του ΜΑΑ («εκταμιεύσεις») πραγματοποιούνται από την Επιτροπή υπό την προϋπόθεση της ικανοποιητικής εκπλήρωσης ορόσημων και τιμών-στόχου. Ωστόσο, κατά τον σχεδιασμό των εθνικών σχεδίων τους, τα κράτη μέλη έπρεπε να αναφέρουν το εκτιμώμενο κόστος κάθε μέτρου, προκειμένου να δικαιολογήσουν το ποσό των επιχορηγήσεων ή των δανείων που ζητήθηκαν από τον ΜΑΑ⁶. Εάν το εκτιμώμενο κόστος δεν δικαιολογούσε το ποσό, αυτό θα μειωνόταν ανάλογα. Στο **γράφημα 2** περιγράφονται συνοπτικά οι ρόλοι και οι αρμοδιότητες στα διάφορα στάδια.

---

⁶ Παράρτημα V, σημείο 3 του κανονισμού ΜΑΑ.

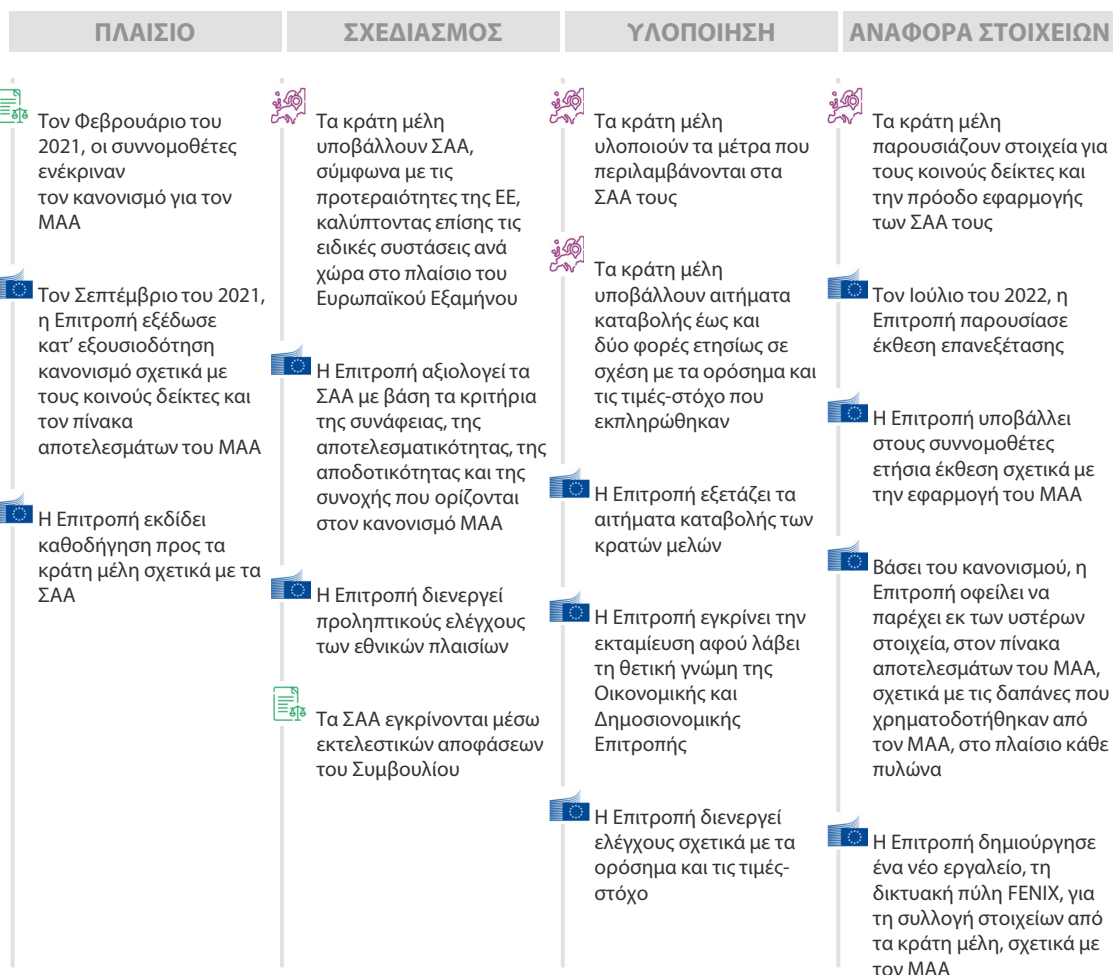

Γράφημα 2 – Ρόλοι και αρμοδιότητες

 Συννομοθέτες
(Συμβούλιο της ΕΕ
και Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο)

 **Ευρωπαϊκή
Επιτροπή**

 Κράτη μέλη

Πηγή: ΕΕΣ.

Η πράσινη μετάβαση στο πλαίσιο του ΜΑΑ

04 Τα μέτρα στο πλαίσιο του ΜΑΑ συνδέονται με τομείς πολιτικής που αφορούν ολόκληρη την ΕΕ, και οι οποίοι διαρθρώνονται σε έξι πυλώνες, συμπεριλαμβανομένου εκείνου της πράσινης μετάβασης (*γράφημα 3*). Το πεδίο εφαρμογής της πράσινης μετάβασης περιλαμβάνει τόσο κλιματικούς όσο και περιβαλλοντικούς στόχους. Τα μέτρα στο πλαίσιο του πυλώνα της πράσινης μετάβασης αναμένεται να συμβάλουν:

- ο στην επίτευξη των **τιμών-στόχου της ΕΕ για το κλίμα** με ορίζοντα το 2030 (*πλαίσιο 1*) και του ενωσιακού στόχου για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050⁷ και
- ο στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα.

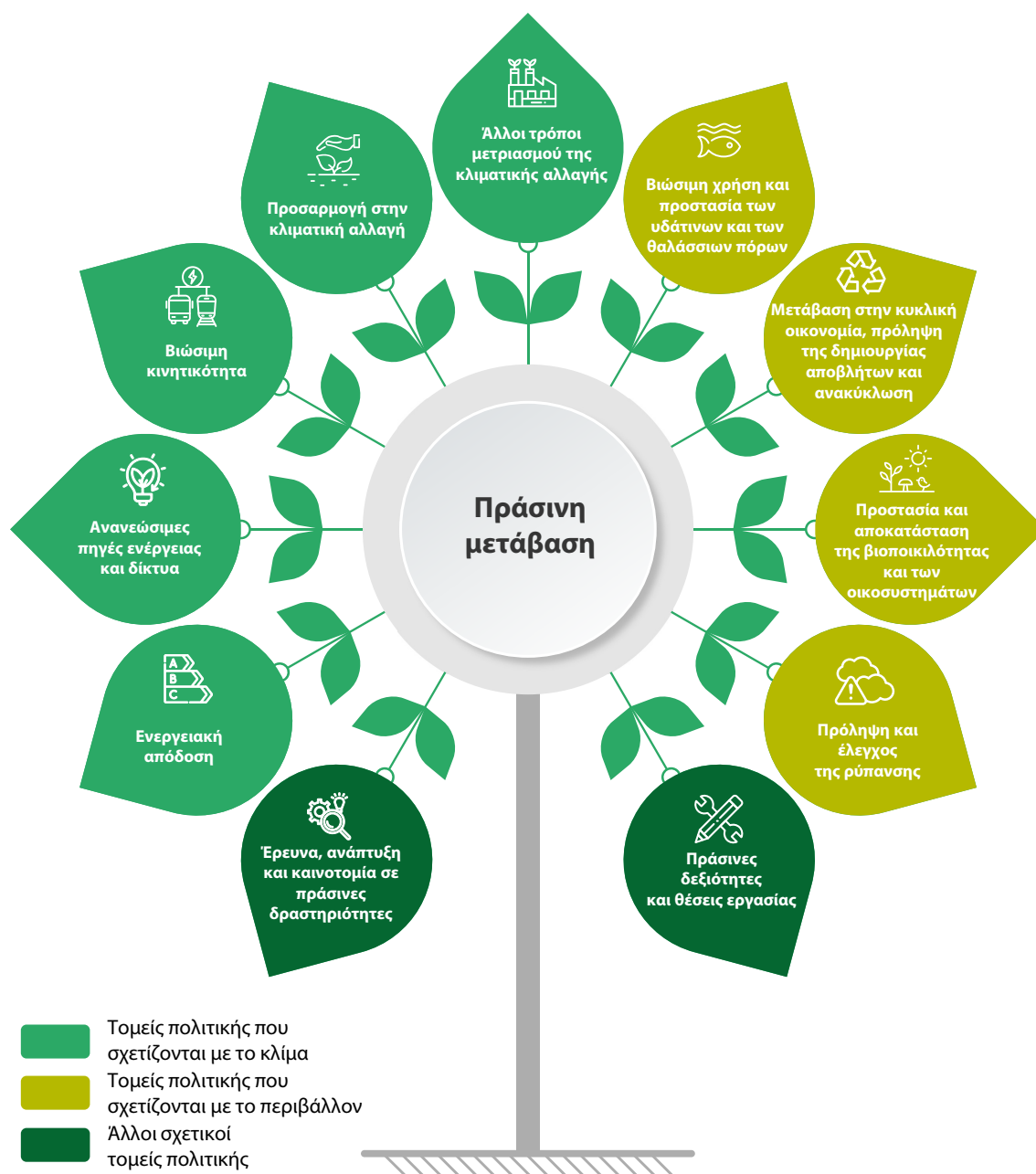
Πρέπει να προωθούν τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη, να δημιουργούν θέσεις εργασίας και να διαφυλάσσουν την ενεργειακή ασφάλεια. Η πράσινη μετάβαση θα πρέπει να υποστηρίζεται από μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις σε πράσινες τεχνολογίες και ικανότητες, μεταξύ άλλων στη βιοποικιλότητα, στην ενεργειακή απόδοση, στην ανακαίνιση κτιρίων και στην κυκλική οικονομία⁸.

---

⁷ Άρθρο 4 του κανονισμού ΜΑΑ.

⁸ Αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού ΜΑΑ.

Γράφημα 3 – Ο πυλώνας της πράσινης μετάβασης και οι τομείς πολιτικής του

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του πίνακα αποτελεσμάτων του ΜΑΑ.

Πλαίσιο 1

Οι τιμές-στόχος της ΕΕ για το κλίμα με ορίζοντα το 2030

- α) Μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου τουλάχιστον κατά 55 % σε σύγκριση με τα επίπεδα του 1990
- β) Επίτευξη μεριδίου ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές τουλάχιστον 42,5 % της κατανάλωσης ενέργειας, με την φιλοδοξία αύξησης του ποσοστού αυτού στο 45 %
- γ) Μείωση της τελικής κατανάλωσης ενέργειας κατά 11,7 % μέχρι το 2030, σε σύγκριση με την κατανάλωση ενέργειας που είχε προβλεφθεί στο σενάριο αναφοράς του 2020

Πηγή: Άρθρο 2 του [κανονισμού \(ΕΕ\) 2018/1999](#) για τη διακυβέρνηση της Ενεργειακής Ένωσης και της Δράσης για το Κλίμα και μεταγενέστερων τροποποιήσεων, συμπεριλαμβανομένης της [οδηγίας \(ΕΕ\) 2023/2413](#) για την ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και της [οδηγίας \(ΕΕ\) 2023/1791](#) για την ενεργειακή απόδοση.

05 Τα κράτη μέλη και η Επιτροπή αξιολόγησαν κατά πόσον κάθε ΣΑΑ συμβάλλει με ισορροπημένο τρόπο στους διάφορους πυλώνες, βάσει πληροφοριών των κρατών μελών και της ποιοτικής εκτίμησης της ίδιας της Επιτροπής. Με βάση την ανάλυση αυτή, η Επιτροπή κατέταξε κάθε μέτρο, ανάλογα με τους δεδηλωμένους στόχους του, σε έναν κύριο και έναν δευτερεύοντα πυλώνα. Κατόπιν επιβεβαίωσης με τα κράτη μέλη, τα στοιχεία αυτά συμπεριλήφθηκαν στον [πίνακα αποτελεσμάτων του ΜΑΑ](#), την πλατφόρμα αναφοράς στοιχείων σχετικά με τον μηχανισμό. Μέχρι τον Φεβρουάριο του 2024, σύμφωνα με τον [πίνακα αποτελεσμάτων του ΜΑΑ](#), 984 μέτρα συνέβαλλαν στην πράσινη μετάβαση.

Παρακολούθηση των κλιματικών στόχων στο πλαίσιο του ΜΑΑ

06 Η ΕΕ δεσμεύθηκε να δαπανήσει τουλάχιστον το 30 % του προϋπολογισμού της για την περίοδο 2021-2027 υπέρ της δράσης για το κλίμα⁹. Στο πλαίσιο του ΜΑΑ, κάθε κράτος μέλος πρέπει να διαθέσει τουλάχιστον 37 % των συνολικών κονδυλίων του εθνικού ΣΑΑ σε μέτρα για το κλίμα, δηλαδή για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή ή τον μετριασμό των επιπτώσεών της, περιλαμβανομένων δράσεων που συμβάλλουν στην επίτευξη των τιμών-στόχου για το κλίμα με ορίζοντα το 2030 (**πλαίσιο 1**). Η τιμή-στόχος του 37 % αποτελεί για τα κράτη μέλη μια ευκαιρία, αλλά και υποχρέωση, να συμπεριλάβουν στα ΣΑΑ τους σημαντικό αριθμό μέτρων σχετικών με τη δράση για το κλίμα. Τα εν λόγω μέτρα συνδέονται στο σύνολό τους με τον πυλώνα της πράσινης μετάβασης.

07 Για τον υπολογισμό αυτής της συνεισφοράς του 37 % στη δράση για το κλίμα, χρησιμοποιείται η μεθοδολογία για την παρακολούθηση των κλιματικών στόχων, η οποία προβλέπεται στον κανονισμό ΜΑΑ και βασίζεται σε κλιματικούς συντελεστές. Η μεθοδολογία αποτελεί μια προσαρμοσμένη εκδοχή των **δεικτών του Ρίο**, που εισήχθησαν το 1998 από τον Οργανισμό Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης. Εφαρμόζεται στο σύνολο των κονδυλίων της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του ΜΑΑ, καθ' όλη τη διάρκεια της περιόδου 2021-2027¹⁰.

08 Οι κλιματικοί συντελεστές της ΕΕ βασίζονται στις δραστηριότητες¹¹: ο **κανονισμός ΜΑΑ** περιλαμβάνει κατάλογο 181 πεδίων παρέμβασης, τα οποία καλύπτουν αρκετούς τομείς επενδύσεων, λόγου χάριν σε πάγια ή άυλα στοιχεία ενεργητικού, σε δραστηριότητες έρευνας και ανάπτυξης ή στην ενέργεια και τις μεταφορές. Κάθε πεδίο παρέμβασης συνδέεται με έναν κλιματικό συντελεστή που αντικατοπτρίζει τις αναμενόμενες επιπτώσεις της δραστηριότητας στο κλίμα¹². Οι συντελεστές μπορεί να είναι 0 %, 40 % ή 100 % (**γράφημα 4**). Υπάρχουν 64 πεδία παρέμβασης με θετικό κλιματικό συντελεστή (40 % ή 100 %).

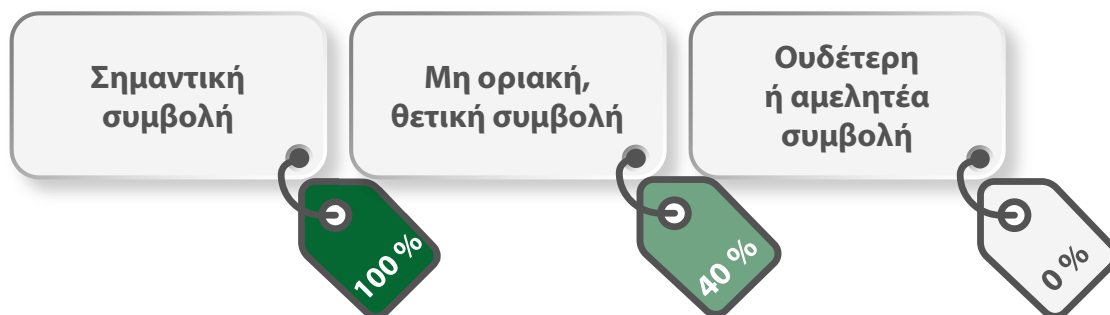
⁹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, Συμπεράσματα – Έκτακτη σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου, EUCO 10/20, 2020, σ. 7.

¹⁰ SWD(2022) 225, Climate mainstreaming architecture in the 2021-2027 period, σ. 9.

¹¹ Αυτόθι, σ. 5.

¹² Αυτόθι

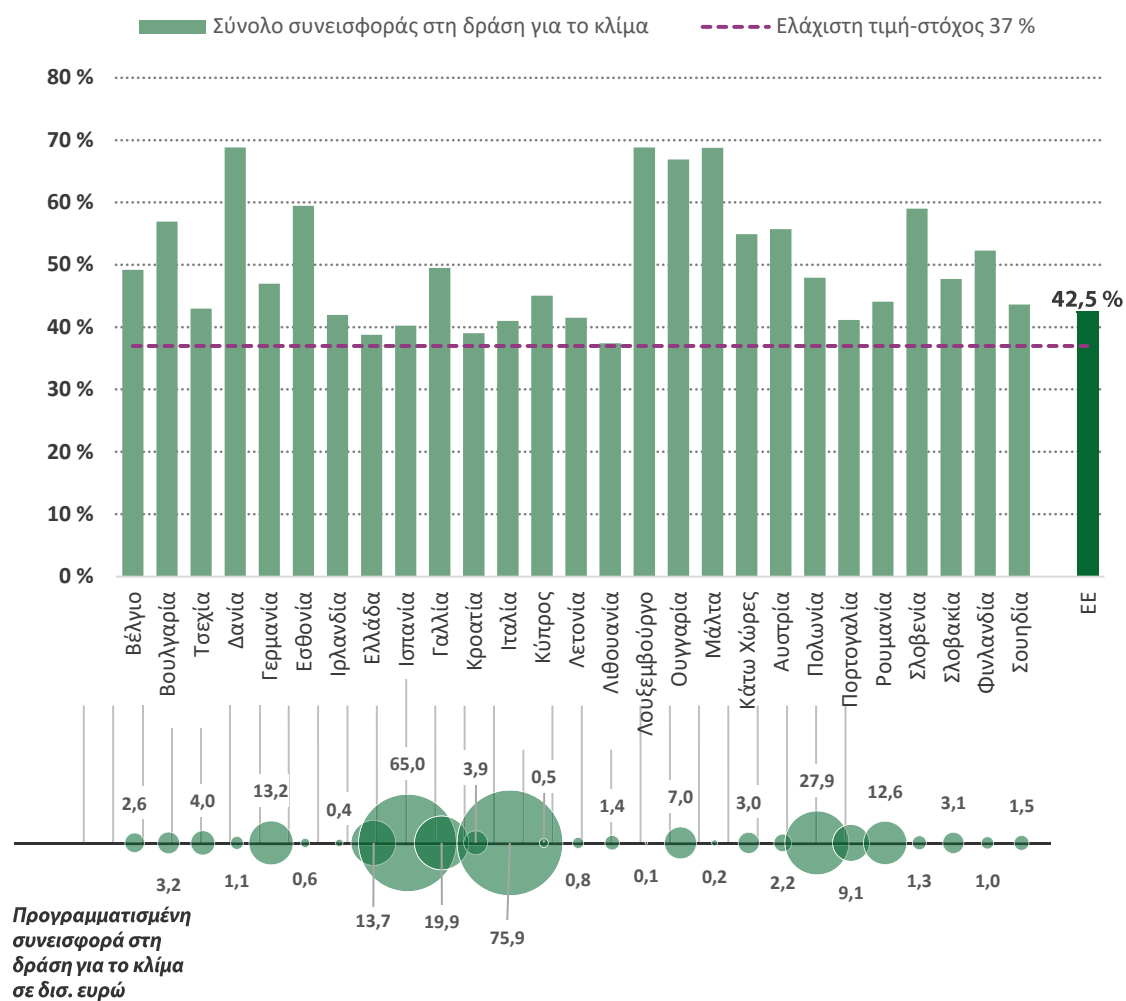
Γράφημα 4 – Οι τρεις κλιματικοί συντελεστές που εφαρμόζει η ΕΕ σύμφωνα με την αναμενόμενη συμβολή στη δράση για το κλίμα

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του εγγράφου [SWD \(2022\) 225](#), Climate mainstreaming architecture in the 2021-2027 period.

09 Το συνολικό ποσό της αναμενόμενης συνεισφοράς για το κλίμα ανά κράτος μέλος υπολογίζεται πολλαπλασιάζοντας τους αντίστοιχους κλιματικούς συντελεστές με το εκτιμώμενο κόστος κάθε μέτρου του ΜΑΑ, βάσει του πεδίου παρέμβασής του. Τα πεδία παρέμβασης προτείνονται από τα κράτη μέλη και ελέγχονται από την Επιτροπή στο πλαίσιο της αξιολόγησής της. Η συγκεντρωτική εκτίμηση για τα κράτη μέλη ανερχόταν στο 40 % των κονδυλίων του ΜΑΑ, ή σε 203 δισεκατομμύρια ευρώ από τα 504 δισεκατομμύρια ευρώ που είχαν αρχικά εγγραφεί στον προϋπολογισμό από τα κράτη μέλη. Τον Φεβρουάριο του 2024, η συνεισφορά για το κλίμα αναθεωρήθηκε σε 275 δισεκατομμύρια ευρώ (42,5 %) επί συνόλου 648 δισεκατομμυρίων ευρώ ([γράφημα 5](#)).

Γράφημα 5 – Αναμενόμενη συνεισφορά του ΜΑΑ στη δράση για το κλίμα ανά κράτος μέλος

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των 27 ΣΑΑ, ως είχαν τον Φεβρουάριο του 2024.

Εμβέλεια και προσέγγιση του ελέγχου

10 Στόχος του ελέγχου μας ήταν να αξιολογηθεί κατά πόσον ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του ΜΑΑ και των ΣΑΑ συμβάλλουν αποτελεσματικά στην πράσινη μετάβαση. Αξιολογήσαμε τη συμβολή των μέτρων που επιλέξαμε στην πράσινη μετάβαση, καθώς και τα ορόσημα, τις τιμές-στόχο και τους κλιματικούς συντελεστές τους. Εξετάσαμε επίσης την πρόοδο των εν λόγω μέτρων και τον τρόπο παρακολούθησής τους, ειδικότερα όσον αφορά τη συμβολή των ΣΑΑ στους στόχους για το κλίμα. Τέλος, διερευνήσαμε τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή και τα κράτη μέλη αναφέρουν στοιχεία σχετικά με τις δαπάνες για το κλίμα και την πράσινη μετάβαση, που υποστηρίζονται από τον ΜΑΑ.

11 Διενεργήσαμε τον εν προκειμένω έλεγχο λόγω του έντονου ενδιαφέροντος για τη συμβολή του ΜΑΑ στην πράσινη μετάβαση και στην επίτευξη των ενωσιακών στόχων για το κλίμα, δεδομένης της σημαντικότητας και του καινοφανούς σχεδιασμού του. Ο έλεγχός μας βασίστηκε και δίνει συνέχεια στις προηγούμενες εργασίες μας στον τομέα αυτό, και ιδίως στις εκθέσεις μας σχετικά με την [αξιολόγηση των ΣΑΑ από την Επιτροπή](#) και το [πλαίσιο παρακολούθησης των επιδόσεων του ΜΑΑ](#). Ενισχύει δε και συμπληρώνει τις εν εξελίξει εργασίες σχετικά με τη διπλή χρηματοδότηση, την απορρόφηση των κονδυλίων του ΜΑΑ και τα συστήματα δικλίδων των κρατών μελών για τις δημόσιες συμβάσεις και τις κρατικές ενισχύσεις. Επιπλέον, αξιοποιεί προηγούμενες εργασίες μας σχετικά με τις [κλιματικές δαπάνες από τον προϋπολογισμό της ΕΕ](#).

12 Ο έλεγχός μας κάλυψε την περίοδο από την έγκριση του [κανονισμού για τον ΜΑΑ](#) το 2021 έως τον Φεβρουάριο του 2024. Προκειμένου να εξετάσουμε τη διαδικασία σχεδιασμού και την υλοποίηση των μέτρων για την πράσινη μετάβαση που περιλαμβάνονται στα ΣΑΑ, επιλέξαμε τέσσερα κράτη μέλη για επιτόπιες επισκέψεις: την Ελλάδα, την Κροατία, την Πορτογαλία και τη Σλοβακία. Για την επιλογή των κρατών μελών λάβαμε υπόψη ποια είχαν καλυφθεί από άλλους ελέγχους του ΕΕΣ. Επιπλέον, βασίσαμε την επιλογή μας στην ανάλυση κινδύνου των μέτρων που χαρακτηρίζονται ως σχετικά με το κλίμα, στην κατάσταση υλοποίησης των ΣΑΑ κατά τον χρόνο του ελέγχου μας και στη γεωγραφική κάλυψη.

13 Στην παρούσα έκθεση, επικεντρωθήκαμε στις επενδύσεις, επιλέγοντας έξι για καθένα από τα εξεταζόμενα κράτη μέλη (24 μέτρα συνολικά, βλέπε [παράρτημα](#)). Το εν λόγω δείγμα περιλάμβανε συνολικά 55 (υπο-)μέτρα με θετική συμβολή στη δράση για το κλίμα. Η επιλογή αυτή πραγματοποιήθηκε πριν από την έγκριση των κεφαλαίων για το REPowerEU και βασίστηκε στη συνάφεια των μέτρων για την πράσινη μετάβαση, στη σημαντικότητά τους, στην κάλυψη διαφορετικών κλιματικών στόχων και στην κατάσταση υλοποίησης. Ο έλεγχός μας δεν κάλυψε τη διαδικασία αξιολόγησης και επιλογής για τον προσδιορισμό των μέτρων του ΜΑΑ τα οποία είναι επιλέξιμα για χρηματοδότηση από πράσινα ομόλογα της ΕΕ. Ωστόσο, η ανάλυσή μας όσον αφορά τα μέτρα του ΜΑΑ που σχετίζονται με το κλίμα, μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο μελλοντικών ελέγχων σχετικά με τα πράσινα ομόλογα. Στο [γράφημα 6](#) παρουσιάζεται η προσέγγιση ελέγχου που εφαρμόσαμε.

Γράφημα 6 – Πραγματοποιηθείσες εργασίες

- Επισκόπηση των σχετικών δεδομένων και εγγράφων, συμπεριλαμβανομένων στρατηγικών και νομοθετικών εγγράφων, εγγράφων πολιτικής και τεκμηρίωσης έργων σχετικά με τον ΜΑΑ και την πράσινη μετάβαση, καθώς και της ενδιάμεσης αξιολόγησης του μηχανισμού
- Επισκόπηση όλων των μέτρων που έχουν χαρακτηριστεί ως σχετικά με το κλίμα, στο σύνολο των ΣΑΑ, καθώς και των σχετικών ορόσημων και τιμών-στόχου
- Συνεντεύξεις με τις αρχές των κρατών μελών που συμμετέχουν στον σχεδιασμό και την υλοποίηση των ΣΑΑ, συμπεριλαμβανομένων, κατά περίπτωση, των τελικών αποδεκτών, στα επιλεγέντα κράτη μέλη
- Διεξοδική ανάλυση, μέσω εξέτασης εγγράφων και επιτόπιων επισκέψεων, 24 μέτρων στα επιλεγέντα κράτη μέλη, τα οποία επιλέχθηκαν μεταξύ των πλέον συναφών για την πράσινη μετάβαση
- Αξιολόγηση της κατάστασης υλοποίησης των ΣΑΑ των επιλεγέντων κρατών μελών, με έμφαση στην πρόοδο ως προς την εκπλήρωση των ορόσημων και των τιμών-στόχου που συνδέονται με την πράσινη μετάβαση
- Συνεντεύξεις με υπαλλήλους της Επιτροπής (της Γενικής Διεύθυνσης Οικονομικών και Χρηματοδοτικών Υποθέσεων και της ειδικής ομάδας για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα) αρμόδιους/-ες για την καθοδήγηση της εφαρμογής του ΜΑΑ
- Συνεντεύξεις με ενδιαφερόμενα μέρη και εμπειρογνώμονες σε θέματα κλίματος

Πηγή: ΕΕΣ.

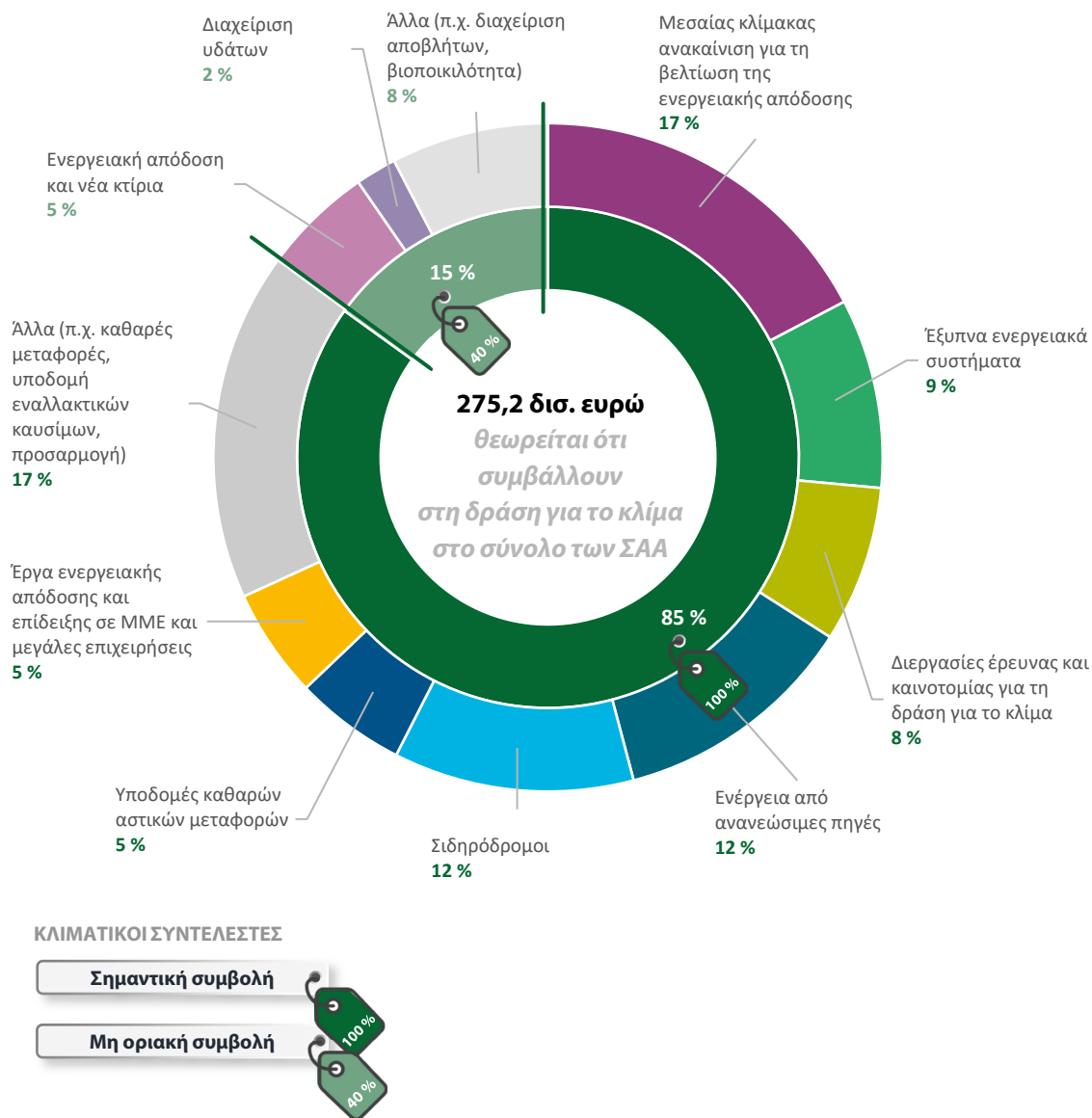
14 Προσβλέπουμε στην αξιοποίηση των εργασιών μας από τα κράτη μέλη και την Επιτροπή για τη βελτίωση του νομικού πλαισίου για την πράσινη μετάβαση και την ενίσχυση της συνάφειας των μέτρων που χαρακτηρίζονται ως σχετικά με το κλίμα και της αξιοπιστίας των αναφερόμενων στοιχείων σχετικά με τη συνεισφορά της ΕΕ στη δράση για το κλίμα. Τα ευρήματα και οι συστάσεις μας θα χρησιμεύσουν για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των κονδυλίων της ΕΕ για τη δράση για το κλίμα και την πράσινη μετάβαση, στο πλαίσιο των φιλόδοξων τιμών-στόχου που έχει ορίσει η Ένωση για το κλίμα με ορίζοντα το 2030 και το 2050.

Παρατηρήσεις

Η συμβολή του ΜΑΑ και των εθνικών σχεδίων στην πράσινη μετάβαση έχει ενδεχομένως υπερεκτιμηθεί

15 Στο *γράφημα 7* παρουσιάζεται επισκόπηση της συμβολής στη δράση για το κλίμα, όπως αυτή εκτιμάται στα εθνικά ΣΑΑ, αναλυόμενη ανά κλιματικό συντελεστή και πεδίο παρέμβασης. Οκτώ από τα 64 πεδία παρέμβασης με θετικό κλιματικό συντελεστή αντιπροσωπεύουν το 59 % της προγραμματισμένης χρηματοδότησης (σημείο *09*).

Γράφημα 7 – Ανάλυση της συμβολής στη δράση για το κλίμα ανά είδος παρέμβασης και κλιματικό συντελεστή

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των 27 ΣΑΑ, ως είχαν τον Φεβρουάριο του 2024.

Το πλαίσιο του ΜΑΑ δημιουργεί προκλήσεις σχετικά με την εκτίμηση της συμβολής στη δράση για το κλίμα και την κάλυψη της πράσινης μετάβασης

Τα κριτήρια ελέγχου που εφαρμόσαμε

16 Σύμφωνα με τον σχετικό κανονισμό¹³, ο ΜΑΑ συμβάλλει στην πράσινη μετάβαση και στην επίτευξη των στόχων της ΕΕ για το κλίμα με ορίζοντα το 2030 και για κλιματική ουδετερότητα έως το 2050. Τα μέτρα κατανέμονται σε πεδία παρέμβασης με κατάλληλους κλιματικούς συντελεστές. Η Επιτροπή οφείλει να παρακολουθεί την πρόοδο προς την επίτευξη των κλιματικών και περιβαλλοντικών στόχων του ΜΑΑ.

17 Εξετάσαμε κατά πόσον το υφιστάμενο πλαίσιο του ΜΑΑ είναι σχεδιασμένο ώστε να συμβάλλει αποτελεσματικά στην πράσινη μετάβαση, συμπεριλαμβανομένων των τιμών-στόχου της ΕΕ για το κλίμα με ορίζοντα το 2030 και το 2050. Αναλύσαμε τις βασικές έννοιες του πεδίου της πράσινης μετάβασης και της παρακολούθησης των κλιματικών στόχων καθώς και τι συνεπάγονται. Επιπλέον, αναλύσαμε τον κατάλογο των πεδίων παρέμβασης και των κλιματικών συντελεστών που έχουν εγκριθεί στη νομοθεσία, καθώς και τους κοινούς δείκτες που ενέκρινε η Επιτροπή.

18 Η συμβολή στην πράσινη μετάβαση αναφέρεται σε μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις στις πράσινες τεχνολογίες και ικανότητες, μεταξύ άλλων στη βιοποικιλότητα, στην ενεργειακή απόδοση, στην ανακαίνιση κτιρίων και στην κυκλική οικονομία¹⁴ (σημείο 04). Επομένως, το πεδίο εφαρμογής της πράσινης μετάβασης είναι ευρύτερο από το αντίστοιχο της δράσης για το κλίμα, καθώς περιλαμβάνει στόχους για τη βιοποικιλότητα και το περιβάλλον. Ωστόσο, ο κανονισμός ΜΑΑ θεσπίζει ένα σύστημα παρακολούθησης, με ποσοτικό στόχο ύψους 37 %, μόνο για τα μέτρα που σχετίζονται με το κλίμα (σημείο 06), χωρίς να ορίζει τιμή-στόχο για τα περιβαλλοντικά μέτρα. Σύστημα παρακολούθησης για τους περιβαλλοντικούς στόχους υπάρχει¹⁵. Ωστόσο, δεν χρησιμοποιείται, λόγω του ότι στον κανονισμό ΜΑΑ δεν ορίζεται ποσοτικός στόχος.

¹³ Άρθρο 4, αιτιολογικές σκέψεις 26 και 63 του κανονισμού ΜΑΑ.

¹⁴ Αιτιολογική σκέψη 11 του κανονισμού ΜΑΑ.

¹⁵ Παράρτημα V του κανονισμού ΜΑΑ.

19 Στην ειδική έκθεσή μας σχετικά με τις κλιματικές δαπάνες¹⁶, επισημάνσαμε ότι η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση της δράσης για το κλίμα, βασίζεται σε μεγάλο βαθμό σε προσεγγιστικούς υπολογισμούς. Επισημάνσαμε επίσης ότι οι κλιματικοί συντελεστές δεν επιτρέπουν την ακριβή ποσοτικοποίηση της προσδοκώμενης συμβολής στη δράση για το κλίμα.

20 Η μεθοδολογία που εφαρμόζεται για την παρακολούθηση των κλιματικών στόχων είναι κοινή για όλα τα ταμεία της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένου του ΜΑΑ, για την περίοδο 2021-2027, και παρόμοια με εκείνη που εφαρμόστηκε κατά την περίοδο 2014-2020 (σημείο 07). Η Επιτροπή αναγνώρισε ότι η χρήση ενός ενιαίου κλιματικού συντελεστή (είτε 40 %, είτε 100 %) για ένα μέτρο στο πλαίσιο του ΜΑΑ θα μπορούσε να οδηγήσει, σε ορισμένες περιπτώσεις, σε υποεκτίμηση ή υπερεκτίμηση της προσδοκώμενης συμβολής του στη δράση για το κλίμα¹⁷. Για την καλύτερη εκτίμηση της συμβολής αυτής, η Επιτροπή εισήγαγε την έννοια των υπομέτρων, προκειμένου, όταν οι διαθέσιμες πληροφορίες είναι επαρκείς, να είναι δυνατή η χρήση πολλαπλών πεδίων παρέμβασης και συντελεστών για τον ακριβέστερο υπολογισμό της, και να αποκλείονται δαπάνες οι οποίες δεν συμβάλλουν ή έχουν αμελητέα συμβολή¹⁸. Η Επιτροπή και τα κράτη μέλη συζήτησαν και συμφώνησαν κατά περίπτωση τα προτεινόμενα υπομέτρα.

21 Διαπιστώσαμε ότι σχεδόν το ήμισυ της αναμενόμενης συμβολής του ΜΑΑ στην επίτευξη των κλιματικών στόχων (44 %) οφείλεται σε μέτρα που δεν έχουν διαιρεθεί σε υπομέτρα. Αυτό επιβεβαιώθηκε από το δείγμα μας, το οποίο περιλάμβανε παρόμοιο ποσοστό μέτρων τα οποία δεν είχαν διαιρεθεί (10 επί συνόλου 24, ήτοι 41 %). Για τα εν λόγω 10 μέτρα είχε οριστεί κλιματικός συντελεστής 100 %, και διαπιστώσαμε πιθανές υπερεκτιμήσεις σε τουλάχιστον επτά από αυτά, καθώς δεν σχετίζονταν όλα τα στοιχεία τους με το κλίμα. Αυτό μας οδήγησε στο συμπέρασμα ότι η εν λόγω διαδικασία δεν είχε πάντοτε ως αποτέλεσμα τον ακριβέστερο προσδιορισμό της συμβολής των σχετικών μέτρων, και ότι έγιναν σε μεγάλο βαθμό προσεγγιστικοί υπολογισμοί για την εκτίμηση της συμβολής των εν λόγω μέτρων στη δράση για το κλίμα, ιδίως στις περιπτώσεις σύνθετων μέτρων με συνιστώσες με διαφορετική συμβολή.

---

¹⁶ Ειδική έκθεση 09/2022, σημείο 37.

¹⁷ SWD(2021) 12 μέρος 1/2, Guidance to member states' RRP, σ. 29.

¹⁸ Αυτόθι

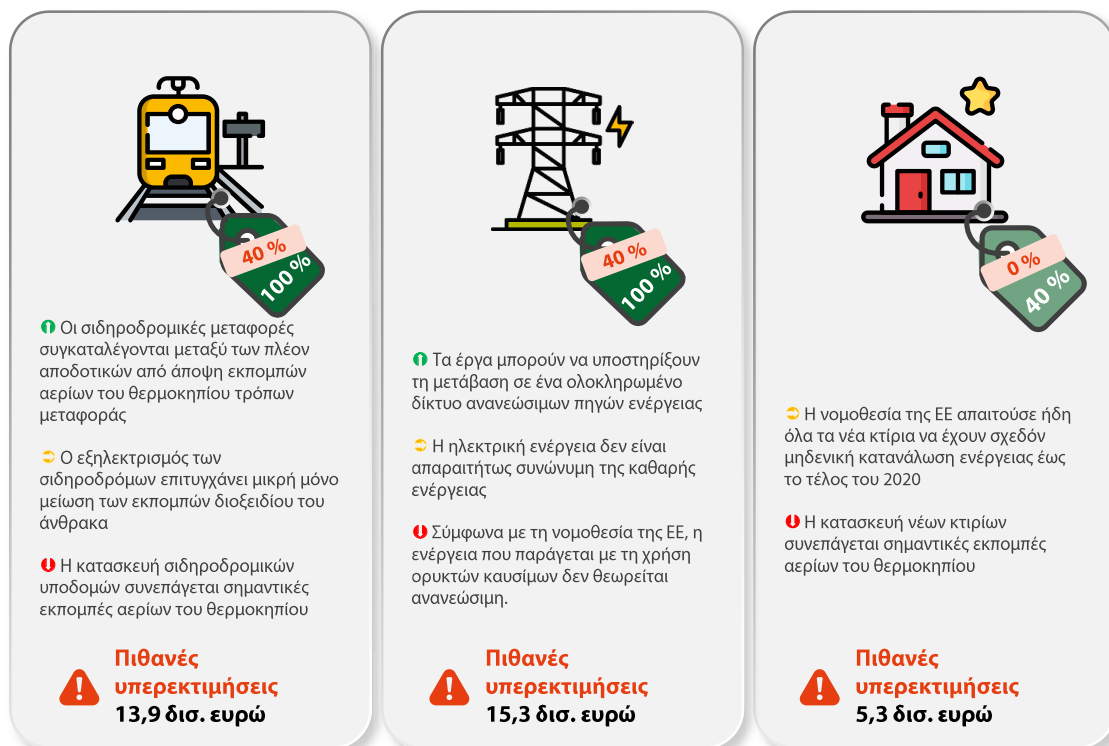
22 Μολονότι με τα υπομέτρα επιδιωκόταν ο ορθότερος καθορισμός των κλιματικών συντελεστών, η καθοδήγηση της Επιτροπής δεν περιλάμβανε οδηγίες για τη διασφάλιση της συνεπούς εφαρμογής της έννοιας αυτής στα επιμέρους ΣΑΑ. Στην πράξη, αυτό είχε ως αποτέλεσμα την απόδοση συντελεστών με διαφορετικό επίπεδο λεπτομέρειας. Για παράδειγμα, από την εξέταση του δείγματός μας προέκυψε ότι μόνο η Κροατία είχε διαιρέσει το μέτρο για τη χρηματοδότηση της ενεργειακής ανακαίνισης κτιρίων, ώστε να ληφθεί υπόψη το κατασκευαστικό μέρος της επένδυσης, στο οποίο δεν εφαρμόζεται κλιματικός συντελεστής. Τα άλλα τρία κράτη μέλη δεν είχαν προτείνει τη διαίρεση παρόμοιων μέτρων.

23 Ο κανονισμός MAA προβλέπει κλιματικό συντελεστή ύψους 40 % για την κατασκευή νέων κτιρίων υψηλής ενεργειακής απόδοσης. Θεωρούμε ότι, εφόσον από τα νέα κτίρια δεν προκύπτει εξοικονόμηση ενέργειας, ο κλιματικός συντελεστής 40 % δεν μπορεί να δικαιολογηθεί και θα έπρεπε να είναι 0 %. Επιπλέον, στην παλαιότερη [ειδική έκθεση του ΕΕΣ για τις κλιματικές δαπάνες](#), είχαμε διαπιστώσει ότι ορισμένοι από τους κλιματικούς συντελεστές που αποδίδονται στο νομικό πλαίσιο στις σιδηροδρομικές υποδομές και τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας μπορούν να οδηγήσουν σε υπερεκτιμήσεις όσον αφορά την προσδοκώμενη συμβολή στη δράση για το κλίμα. Θεωρούμε ότι τα εν λόγω ευρήματα ισχύουν και για τον MAA. Στο [γράφημα 8](#) παρουσιάζεται η επαναξιολόγηση των συντελεστών για τους εν λόγω τρεις προαναφερθέντες τομείς παρέμβασης και η επακόλουθη πιθανή υπερεκτίμηση της συμβολής του MAA, η οποία ανέρχεται σε 34,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Η αξιολόγησή μας βασίστηκε στην εφαρμογή συντελεστή 40 % για μη οριακή, θετική συμβολή και 0 % για ουδέτερη ή ασήμαντη συμβολή¹⁹ ([γράφημα 4](#)).

---

¹⁹ SWD(2022) 225, Climate mainstreaming architecture in the 2021-2027 period, σ. 9.

Γράφημα 8 – Επαναξιολόγηση των συντελεστών από το ΕΕΣ

Σημ.: Η συγκεκριμένη επαναξιολόγηση καλύπτει τα πεδία παρέμβασης 064, 065, 066α, 033 και 025β.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει της ειδικής έκθεσης για τις κλιματικές δαπάνες και την οδηγία για την ενεργειακή απόδοση των κτιρίων.

24 Οι τέσσερις από τους 14 κοινούς δείκτες που ορίζονται για τον ΜΑΑ στοχεύουν στη μέτρηση της προόδου προς την επίτευξη της πράσινης μετάβασης (γράφημα 9). Στο πλαίσιο προηγούμενων εργασιών μας διαπιστώσαμε ότι η χρησιμότητα των κοινών δεικτών είναι περιορισμένη για την αξιολόγηση των συνολικών επιδόσεων και ότι καλύπτουν σε περιορισμένο μόνο βαθμό τον πυλώνα της πράσινης μετάβασης²⁰. Για παράδειγμα, δεν υπάρχουν κοινοί δείκτες για περιβαλλοντικά μέτρα ή για μέτρα που στοχεύουν στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που σχετίζονται με τους περιβαλλοντικούς και κλιματικούς στόχους του ΜΑΑ. Η έλλειψη τέτοιων δεικτών δεν επιτρέπει τη μέτρηση της προόδου προς την επίτευξη των εν λόγω στόχων.

²⁰ Ειδική έκθεση 26/2023, σημεία 42, 43 και 94.

Γράφημα 9 – Τέσσερις κοινοί δείκτες στο πλαίσιο του πυλώνα της πράσινης μετάβασης

Πηγή: Κατ' εξουσιοδότηση κανονισμός (ΕΕ) 2021/2106.

Ασαφής η συμβολή των προγραμματισμένων μέτρων του ΜΑΑ στη δράση για το κλίμα και την πράσινη μετάβαση

Τα κριτήρια ελέγχου που εφαρμόσαμε

25 Σύμφωνα με τον [κανονισμό ΜΑΑ²¹](#), τα κράτη μέλη πρέπει να περιλαμβάνουν στα ΣΑΑ τους μέτρα σχετικά με την πράσινη μετάβαση, τα οποία συμβάλλουν στην επίτευξη των κλιματικών στόχων. Οι κλιματικοί συντελεστές πρέπει να αντικατοπτρίζουν τους στόχους των μέτρων και τον αναμενόμενο αντίκτυπό τους στη δράση για το κλίμα. Τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος που συνδέονται με τα εν λόγω μέτρα πρέπει να αξιολογούν την πρόοδο προς την επίτευξη των στόχων του ΜΑΑ, συμπεριλαμβανομένης της πράσινης μετάβασης.

26 Αξιολογήσαμε κατά πόσο τα κράτη μέλη επέλεξαν μέτρα σχετικά με την πράσινη μετάβαση και τη δράση για το κλίμα κατά την κατάρτιση των σχεδίων τους. Αναλύσαμε, επίσης, κατά πόσον τα κράτη μέλη όρισαν ορόσημα και τιμές-στόχο κατάλληλα για την αξιολόγηση των επιδόσεων. Καθώς τα εθνικά σχέδια αξιολογούνται από την Επιτροπή, αναλύσαμε ακόμη την παρασχεθείσα καθοδήγηση.

²¹ Αιτιολογικές σκέψεις 26 και 39 και άρθρα 2, 4 και 18 του [κανονισμού ΜΑΑ](#).

27 Συνολικά, διαπιστώσαμε ότι η ύπαρξη ποσοτικού στόχου για τη δράση για το κλίμα ώθησε τα κράτη μέλη να συμπεριλάβουν στα ΣΑΑ τους μέτρα τα οποία συνδέονται με το κλίμα. Σε καθένα από τα επιλεγέντα ΣΑΑ εντοπίσαμε μέτρα τα οποία, σε επίπεδο σχεδιασμού, επικεντρώνονται στην απανθρακοποίηση, στην ενέργεια από ανανεώσιμες πηγές και την ενεργειακή απόδοση (παραδείγματα παρατίθενται στα **πλαίσια 2, 3 και 4**)

Πλαίσιο 2

Ανακαινίσεις κτιρίων στην Ελλάδα και την Κροατία

Η ενεργειακή ανακαίνιση κτιρίων διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην επίτευξη των τιμών-στόχου της ΕΕ για το κλίμα, καθώς τα κτίρια ευθύνονται για το 40 % περίπου της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας και για το 36 % των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα²².

Η **Κροατία** συμπεριέλαβε μέτρο με εκτιμώμενο κόστος ύψους 147 εκατομμυρίων ευρώ για τη μείωση κατά 50 % των ετήσιων αναγκών ενέργειας για θέρμανση, με στόχο τη μείωση κατά 30 % της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας. Σκοπός του μέτρου αυτού είναι η ανακαίνιση πολυκατοικιών, που έχει αυξημένες δυνατότητες εξοικονόμησης ενέργειας.

Η **Ελλάδα** πρότεινε μέτρο με εκτιμώμενο κόστος ύψους 1,25 δισεκατομμυρίων ευρώ για τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης 105 000 κατοικιών και την εγκατάσταση δυναμικότητας 150 MW από νέες ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.

²² Αρχικό ΣΑΑ της Κροατίας, σ. 1124 και αρχικό ΣΑΑ της Ελλάδας, σ. 117.

Πλαίσιο 3

Απαλλαγή της βιομηχανίας από τις ανθρακούχες εκπομπές στη Σλοβακία

Η βιομηχανική παραγωγή και η χρήση ορυκτών καυσίμων από τη βιομηχανία αντιπροσωπεύουν το 41 % του συνόλου των εκπομπών στη **Σλοβακία**.

Πρόκειται για το υψηλότερο ποσοστό μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ²³. Ένα μέτρο με εκτιμώμενο κόστος ύψους 362,7 εκατομμυρίων ευρώ στοχεύει στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου μέσω της χρηματοδότησης έργων για την απαλλαγή της βιομηχανίας από τις ανθρακούχες εκπομπές, στην εξοικονόμηση ενέργειας και στη χρήση καινοτόμων περιβαλλοντικών τεχνολογιών στις βιομηχανίες υψηλής έντασης άνθρακα.

Πλαίσιο 4

Ανανεώσιμο υδρογόνο και άλλα αέρια στην Πορτογαλία

Η **Πορτογαλία** επιδιώκει να προωθήσει την ανανεώσιμη ενέργεια από υδρογόνο και άλλα ανανεώσιμα αέρια, με στόχο την τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και της απασχόλησης, την προώθηση της έρευνας και ανάπτυξης, και τη μείωση της ενεργειακής εξάρτησης της χώρας. Το μέτρο του ΜΑΑ, ύψους 255 δισεκατομμυρίων ευρώ, χρηματοδοτεί 277 MW πρόσθετης δυναμικότητας παραγωγής υδρογόνου από ανανεώσιμες πηγές και πηγές ενέργειας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

²³ Αρχικό ΣΑΑ της Σλοβακίας, σ. 7.

28 Η επιλογή των μέτρων του ΜΑΑ έπρεπε να έχει ολοκληρωθεί εντός σύντομου χρονικού διαστήματος: μετά την έγκριση του [κανονισμού ΜΑΑ](#) τον Φεβρουάριο του 2021, τα κράτη μέλη έπρεπε να καταρτίσουν τα εθνικά ΣΑΑ και να ορίσουν τα ορόσημα και τις τιμές-στόχο προς επίτευξη μέχρι την «ημερομηνία λήξης» του ΜΑΑ, την 30ή Αυγούστου 2026²⁴. Στην καθοδήγησή της²⁵ προς τα κράτη μέλη, η Επιτροπή τα ενθάρρυνε να επιλέξουν ώριμα έργα, λαμβάνοντας υπόψη το προβλεπόμενο χρονοδιάγραμμα για την υλοποίησή τους. Το χρονοδιάγραμμα είχε επίσης ιδιαίτερη σημασία για τα κεφάλαια για το REPowerEU (σημείο **01**). Στη [γνώμη μας 04/2022 για το REPowerEU](#), διαπιστώσαμε ότι το περιορισμένο χρονικό πλαίσιο του ΜΑΑ, σε συνδυασμό με τον χρόνο που απαιτείται για την υποβολή και την έγκριση των τροποποιήσεων των ΣΑΑ, ενδέχεται να μην είναι κατάλληλο για ορισμένους από τους στόχους του REPowerEU²⁶.

29 Από την ανάλυσή μας των τεσσάρων ΣΑΑ του δείγματος προκύπτει πως τα εν λόγω κράτη μέλη ακολούθησαν, γενικώς, τις κατευθυντήριες οδηγίες της Επιτροπής και επέλεξαν ώριμα έργα. Επιπλέον, συμπεριέλαβαν στα ΣΑΑ τους μέτρα τα οποία είτε χρηματοδοτούνταν συνήθως από άλλα μέσα της ΕΕ, είτε βρίσκονταν εν αναμονή χρηματοδότησης. Επίσης, στο δείγμα μέτρων μας εντοπίσαμε τέσσερα παραδείγματα μέτρων που σχετίζονται με τη συντήρηση εγκαταστάσεων ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ή των σιδηροδρόμων, τα οποία μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελούν τακτικές δημόσιες δαπάνες²⁷. Αυτό επιτρέπεται, στο πλαίσιο του ΜΑΑ, μόνον σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις²⁸.

---

²⁴ Άρθρο 18, παράγραφος 4, στοιχείο θ), του [κανονισμού ΜΑΑ](#).

²⁵ [SWD\(2021\) 12 μέρος 1/2](#), Guidance to member states' RRP, σ. 44.

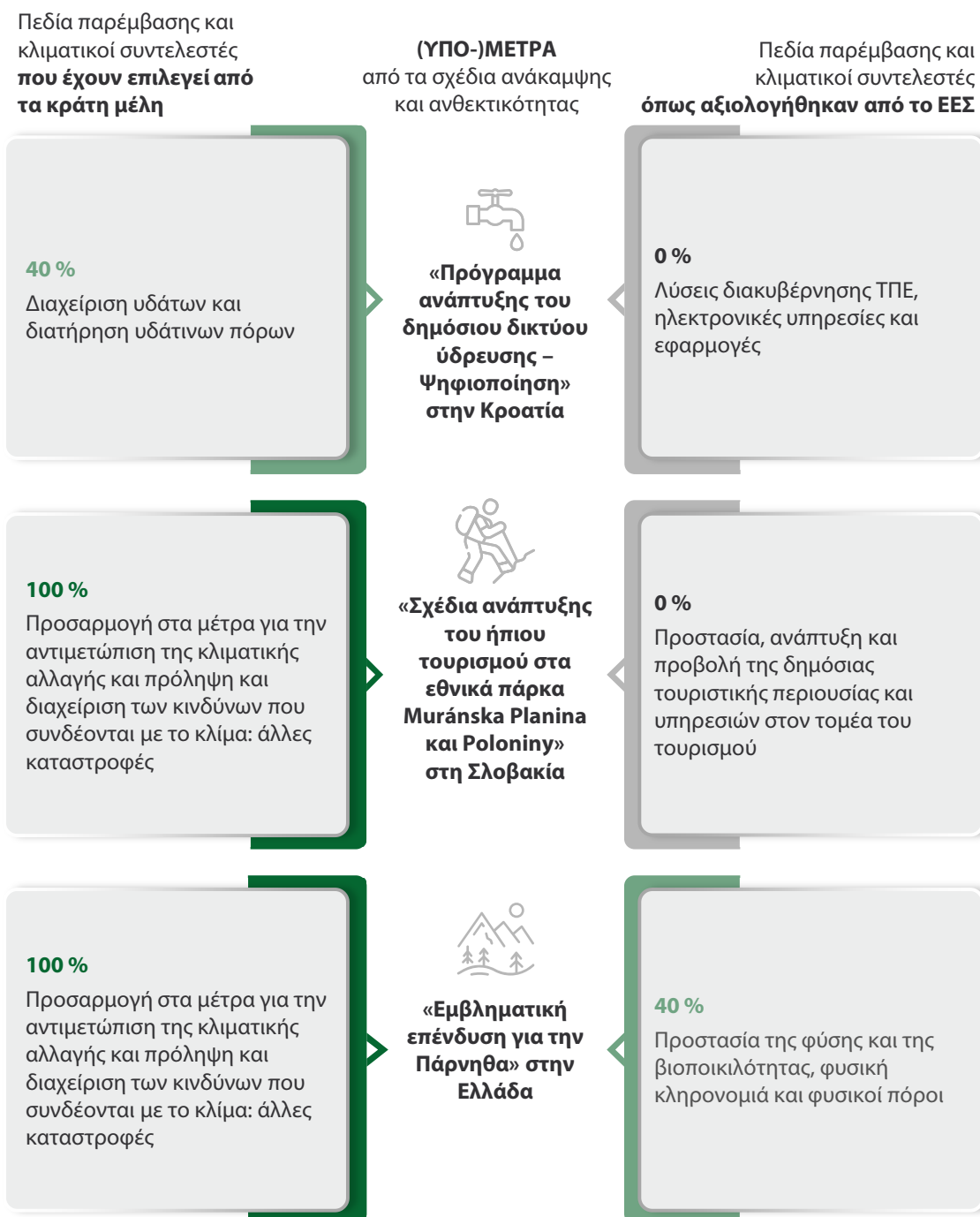
²⁶ Σημείο 7 της [γνώμης 04/2022 REPowerEU](#):

²⁷ Έγγραφο εργασίας της Παγκόσμιας Τράπεζας, με τίτλο [Recurrent expenditure requirements of capital projects](#).

²⁸ [SWD\(2021\) 12 μέρος 1/2](#), Guidance to member states' RRP, σ. 16.

30 Αξιολογήσαμε επίσης τον τρόπο με τον οποίο είχαν χαρακτηριστεί τα μέτρα όσον αφορά την εκτίμηση της συμβολής τους στη δράση το κλίμα. Στα ΣΑΑ που επιλέξαμε, διαπιστώσαμε ότι 36 (υπο-)μέτρα (από τα 55 συνολικά) διέθεταν κατάλληλους κλιματικούς συντελεστές. Στις υπόλοιπες 19 περιπτώσεις, θεωρούμε ότι η επιλογή του συντελεστή δεν ήταν απολύτως δικαιολογημένη. Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα εν λόγω (υπο-)μέτρα δεν ταίριαζαν στα πεδία παρέμβασης που είχαν επιλεγεί, καθώς δεν αντικατόπτριζαν επακριβώς τη φύση ή τους στόχους τους. Η αξιολόγησή μας βασίστηκε στην περιγραφή του μέτρου και των ορόσημων και τιμών-στόχου που το συνοδεύουν, όπως περιλαμβάνονται στα ΣΑΑ. Θεωρούμε πως η Επιτροπή θα έπρεπε να είχε εντοπίσει τις εν λόγω ασυνέπειες κατά την αξιολόγηση των σχεδίων. Σε 12 από τις 19 περιπτώσεις προχωρήσαμε σε ανακατανομή των (υπο-)μέτρων σε πεδία παρέμβασης που αντικατοπτρίζουν καλύτερα τη φύση της επένδυσης και τον σχετικό συντελεστή. Η διαδικασία αυτή οδήγησε σε πιθανές υπερεκτιμήσεις ύψους τουλάχιστον 430 εκατομμυρίων ευρώ. Στο **γράφημα 10** παρουσιάζονται παραδείγματα στα οποία θεωρούμε εσφαλμένο το πεδίο παρέμβασης – και τον σχετικό κλιματικό συντελεστή – που επέλεξαν τα κράτη μέλη και ενέκρινε η Επιτροπή.

Γράφημα 10 – Παραδείγματα παρακολούθησης των κλιματικών στόχων όπου δεν αντικατοπτρίζεται η φύση του (υπο-)μέτρου

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει των αρχικών ΣΑΑ και του παραρτήματος VI του κανονισμού ΜΑΑ.

31 Η καθοδήγηση που παρείχε η Επιτροπή για την επιλογή μέτρων που συμβάλλουν στην πράσινη μετάβαση και τη σύνδεσή τους με κλιματικούς συντελεστές και πεδία παρέμβασης²⁹ δεν περιλάμβανε συγκεκριμένα παραδείγματα μέτρων που θα ήταν κατάλληλα για καθένα από τα πεδία. Ακόμη, δεν περιλάμβανε κριτήρια ή συστάσεις σχετικά με το πότε ένα μέτρο θα έπρεπε να υποδιαιρείται σε υπομέτρα (σημείο 20).

32 Τα μέτρα που καλύπτουν συγκεκριμένη δραστηριότητα μπορούν να ενταχθούν σε διάφορα πεδία παρέμβασης, με συντελεστή είτε 100 % είτε 40 %, ανάλογα με το αν συνδέονται με την εκπλήρωση προϋποθέσεων³⁰. Για παράδειγμα, τα μέτρα για την ενεργειακή απόδοση έχουν συνήθως κλιματικό συντελεστή 40 %. Προκειμένου να θεωρούνται 100 % σχετικά με το κλίμα, ο κανονισμός MAA απαιτεί να επιτυγχάνουν, κατά μέσο όρο, τουλάχιστον μείωση μεσαίας κλίμακας της ζήτησης πρωτογενούς ενέργειας. Οι ανακαινίσεις μεσαίας κλίμακας αντιστοιχούν σε εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας από 30 % έως 60 %³¹. Στην καθοδήγησή της, η Επιτροπή διευκρίνιζε ότι αρκούσε να επιτευχθεί εξοικονόμηση πρωτογενούς ενέργειας της τάξης του 30 % κατά μέσο όρο (το ελάχιστο επιτρεπόμενο) ώστε ένα μέτρο να θεωρηθεί ότι συμβάλλει κατά 100 % στη δράση για το κλίμα³². Αυτό σημαίνει ότι απλές ανακαινίσεις (που αντιστοιχούν σε εξοικονόμηση χαμηλότερη του 30 %) μπορεί να θεωρηθεί ότι συμβάλλουν κατά 100 % στη δράση για το κλίμα, εφόσον άλλα έργα στο πλαίσιο του ίδιου μέτρου επιτυγχάνουν μεγαλύτερη εξοικονόμηση.

33 Ο κατάλογος των συναφών με τη δράση για το κλίμα πεδίων παρέμβασης που παρατίθεται στον κανονισμό MAA καλύπτει σχεδόν το 97 % του συνόλου των μέτρων του μηχανισμού με συμβολή στο κλίμα. Για τις υπόλοιπες περιπτώσεις, τα κράτη μέλη μπορούν να χρησιμοποιούν *ad hoc* πεδία παρέμβασης. Διαπιστώσαμε ότι τέτοια *ad hoc* πεδία χρησιμοποιήθηκαν αποκλειστικά για τα ηλεκτρικά οχήματα ή τα υβριδικά οχήματα με ρευματολήπτη. Στα ηλεκτρικά οχήματα αποδόθηκε συντελεστής 100 % και στα υβριδικά οχήματα με ρευματολήπτη 40 %. Δεν είναι σαφές αν πρόθεση των συννομοθετών ήταν να αποκλείσουν τις εν λόγω επενδύσεις από τη συνεισφορά για το κλίμα. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η απουσία τέτοιων πεδίων παρέμβασης συνιστά παράλειψη.

---

²⁹ SWD(2021) 12 μέρος 1/2, Guidance to member states' RRP.

³⁰ SWD(2021) 12 μέρος 1/2, Guidance to member states RRP, σ. 28, παράρτημα V του κανονισμού MAA.

³¹ Σύσταση της Επιτροπής για την ανακαίνιση κτιρίων.

³² SWD(2021) 12 μέρος 1/2, Guidance to member states' RRP, σ. 30.

34 Ένα προβληματικό ζήτημα σχετίζεται με τα διοικητικά έξοδα. Η Σλοβακία θέσπισε υπομέτρα για τα διοικητικά έξοδα, με σκοπό την κάλυψη των μισθών των υφιστάμενων υπαλλήλων και των αναδόχων που προσλήφθηκαν για τη διαχείριση του ΜΑΑ. Τα διοικητικά έξοδα της ΕΕ δεν θεωρούνται δαπάνες για το κλίμα³³. Επιπλέον, όσον αφορά τον ΜΑΑ, τα έξοδα για το υφιστάμενο προσωπικό γενικά θεωρούνται τακτικές δαπάνες του εθνικού προϋπολογισμού και δεν πρέπει να υποκαθίστανται από χρηματοδότηση στο πλαίσιο του ΜΑΑ (με την εξαίρεση δεόντως αιτιολογημένων περιπτώσεων)³⁴. Ωστόσο, οι σλοβακικές αρχές εφάρμοσαν θετικό κλιματικό συντελεστή στα υπομέτρα για τα διοικητικά έξοδα, κάτι που, κατά την εκτίμησή μας, δεν δικαιολογείται.

35 Κατόπιν ανάλυσης των ορόσημων και τιμών-στόχου που ορίστηκαν για τα μέτρα του δείγματος στα τέσσερα κράτη μέλη που επιλέξαμε, εντοπίσαμε παραδείγματα κάποιων που δεν διασφαλίζουν την παρακολούθηση της προόδου μέχρι την ολοκλήρωση των μέτρων, στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης, ή δεν καλύπτουν το σύνολο των σχετικών με το κλίμα υπομέτρων (**πίνακας 1**). Αυτό σημαίνει ότι τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος θα οδηγήσουν σε πληρωμές χωρίς να απαιτείται η παροχή πληροφοριών σχετικά με τη συμβολή του υπομέτρου στην πράσινη μετάβαση και τα επιτευχθέντα αποτελέσματα. Θεωρούμε ότι η Επιτροπή θα μπορούσε να έχει ζητήσει βελτίωση των τιμών-στόχου. Τα ορόσημα και τιμές-στόχος χρησιμοποιούνται για τη μέτρηση της προόδου όσον αφορά την υλοποίηση. Στο πλαίσιο προηγούμενων εργασιών μας³⁵, έχουμε επισημάνει ότι επικεντρώνονταν περισσότερο στις εκροές παρά στα αποτελέσματα. Ωστόσο, εντοπίσαμε ένα θετικό παράδειγμα στη Σλοβακία, όπου η τιμή-στόχος για ένα μέτρο που αφορά την απανθρακοποίηση της βιομηχανίας ορίστηκε βάσει της πραγματικής μείωσης των ανθρακούχων εκπομπών.

---

³³ Επιτροπή, ιστοσελίδα σχετικά με την ενσωμάτωση της διάστασης του κλίματος.

³⁴ SWD(2021) 12 μέρος 1/2, Guidance to member states' RRP, σ. 16.

³⁵ Ειδική έκθεση 21/2022, σημείο 81 και ειδική έκθεση 26/2023, σημείο 95.

Πίνακας 1 – Παραδείγματα προβλημάτων που εντοπίσαμε σε σχέση με τις τιμές-στόχο για την πράσινη μετάβαση

Πρόβλημα που εντοπίσαμε	Παραδείγματα από τα κράτη μέλη
 <p>Απουσία τιμών-στόχου σχετικών με το κλίμα για την παρακολούθηση της προόδου ως την ολοκλήρωση</p>	<p>Στη Σλοβακία, η μοναδική τιμή-στόχος για ένα υπομέτρο σχετικά με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή αφορά την επιλογή των έργων. Η Επιτροπή θα εκταμιεύσει τα κονδύλια χωρίς να γνωρίζει αν τα έργα συμβάλλουν στην επίτευξη του στόχου του μέτρου ή αν έχουν ολοκληρωθεί.</p>
 <p>Τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος δεν καλύπτουν όλα τα υπομέτρα που σχετίζονται με το κλίμα</p>	<p>Στην Ελλάδα, ένα μέτρο που αφορά επιχειρηματικά πάρκα διαιρέθηκε σε υπομέτρα για επενδύσεις στην ηλιακή ενέργεια, τη διαχείριση των υδάτων, τη συλλογή λυμάτων κ.λπ. Το τελικό ορόσημο για την ολοκλήρωση της κατασκευής του συνόλου των επιλεγέντων έργων δεν αναφέρει κανένα από τα εν λόγω υπομέτρα.</p>

Ανεπαρκείς ενδείξεις σχετικά με τον τρόπο με τον οποίο η υλοποίηση των μέτρων του ΜΑΑ συμβάλλει στην πράσινη μετάβαση

Ασυνέπειες στην εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης»

Τα κριτήρια ελέγχου που εφαρμόσαμε

36 Τα μέτρα του ΜΑΑ, συμπεριλαμβανομένων εκείνων που αφορούν την πράσινη μετάβαση, δεν θα πρέπει να αποτελούν «σημαντική επιβάρυνση» για τους έξι περιβαλλοντικούς στόχους, κατά την έννοια του άρθρου 17 του [κανονισμού για την ταξινόμηση των επενδύσεων](#)³⁶

37 Εξετάσαμε τον τρόπο με τον οποίο εφαρμόστηκε η αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στο δείγμα μέτρων μας, καθώς και τη συμβολή τους στη δράση για το κλίμα.

³⁶ Άρθρο 5, παράγραφος 2, του [κανονισμού ΜΑΑ](#).

38 Η αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι το σύνολο των μέτρων που χρηματοδοτούνται από τον ΜΑΑ είναι βιώσιμα από περιβαλλοντικής άποψης. Βάσει του [κανονισμού ΜΑΑ](#), η Επιτροπή οφείλει να προβεί σε ενδελεχή αξιολόγηση των ΣΑΑ προκειμένου να διασφαλίσει τη συμμόρφωση με την εν λόγω αρχή³⁷ ([γράφημα 11](#)). Είναι η πρώτη φορά που η αρχή αυτή αποτέλεσε προϋπόθεση για τη χρηματοδότηση. Καθένα από τα μέτρα έπρεπε να εξεταστεί στο πλαίσιο της αξιολόγησης ως προς τη μη πρόκληση σημαντικής βλάβης. Σε δεόντως αιτιολογημένες περιπτώσεις, θα μπορούσε να διενεργηθεί απλουστευμένη αξιολόγηση για έναν ή περισσότερους περιβαλλοντικούς στόχους.

39 Με βάση την καθοδήγηση της Επιτροπής, η αξιολόγηση μπορεί να λάβει απλουστευμένη μορφή «όταν ένα μέτρο έχει συντελεστή 100 % όσον αφορά την υποστήριξη ενός από τους έξι περιβαλλοντικούς στόχους», διότι «θεωρείται ότι συμμορφώνεται με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης για τον εν λόγω στόχο»³⁸. Επιπλέον, η τεχνική καθοδήγηση επέτρεψε την εφαρμογή της απλουστευμένης προσέγγισης για συγκεκριμένο στόχο, όταν ένα μέτρο έχει μηδενικές ή ασήμαντες προβλέψιμες επιπτώσεις στον εν λόγω. Ωστόσο, σύμφωνα με την [τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης](#), η απλουστευμένη προσέγγιση είναι απίθανο να εφαρμοστεί σε μέτρα σε τομείς όπως η ενέργεια, οι μεταφορές, η διαχείριση αποβλήτων και η βιομηχανία, που ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να επηρεάσουν έναν ή περισσότερους περιβαλλοντικούς στόχους.

---

³⁷ Άρθρο 18, παράγραφος 4, στοιχείο δ), του [κανονισμού ΜΑΑ](#).

³⁸ [Τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στο πλαίσιο του κανονισμού ΜΑΑ](#).

Γράφημα 11 – Οι έξι περιβαλλοντικοί στόχοι που καλύπτονται από την αρχή της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» στο πλαίσιο του ΜΑΑ

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει του κανονισμού για την ταξινόμηση των επενδύσεων.

40 Η Επιτροπή θεωρεί τα κράτη μέλη απολύτως υπεύθυνα για τη διασφάλιση της ορθής εφαρμογής της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης»³⁹. Ωστόσο, πρέπει να ελέγχει τη συμμόρφωση με την εν λόγω αρχή κατά την αξιολόγηση των ΣΑΑ. Κατά το στάδιο της υλοποίησης, η Επιτροπή επαληθεύει τη συμμόρφωση με τις διασφαλίσεις που συνδέονται με την αρχή, όπως περιγράφονται στην απόφαση του Συμβουλίου για την έγκριση του ΣΑΑ, υπό την προϋπόθεση ότι οι εν λόγω διασφαλίσεις αποτελούν μέρος των ορόσημων και των τιμών-στόχου. Η ορθή αξιολόγηση της συμμόρφωσης με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης είναι απαραίτητη, διότι μέτρο που την παραβιάζει καθίσταται μη επιλέξιμο⁴⁰. Στο παρελθόν διαπιστώσαμε ότι η Επιτροπή αξιολόγησε εν γένει κατάλληλα τα μέτρα του ΜΑΑ και τη συμμόρφωσή τους με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης, ζητώντας εξαιρέσεις ή τροποποιήσεις, κατά περίπτωση⁴¹, χωρίς να ποσοτικοποιήσει όμως τη φύση και την κλίμακα των επιπτώσεων των δυνητικά επιβλαβών μέτρων.

³⁹ Τεχνική καθοδήγηση σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» κατά τη θέσπιση του ΜΑΑ.

⁴⁰ Αυτόθι

⁴¹ Ειδική έκθεση 21/2022, σημεία 58 και 60.

41 Από την ανάλυσή μας σχετικά με την αξιολόγηση της συμμόρφωσης με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης που διενεργήθηκε για τα 24 μέτρα του δείγματος προέκυψε ότι η σχετική καθοδήγηση είχε ως αποτέλεσμα διαφορετικό τρόπο εφαρμογής της από τα τέσσερα κράτη μέλη που επιλέξαμε. Για παράδειγμα, η Κροατία διενήργησε ουσιαστική αξιολόγηση και των έξι μέτρων που επιλέξαμε ως προς τη μη πρόκληση σημαντικής βλάβης, ενώ η Ελλάδα επέλεξε την απλουστευμένη προσέγγιση, ακόμη και για μέτρα που ενέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να επηρεάσουν έναν ή περισσότερους από τους στόχους της αρχής (σημείο **40**), η οποία έγινε δεκτή από την Επιτροπή. Με τις εργασίες μας επιβεβαιώθηκε ότι οι εθνικές αρχές θεωρούν δυσχερή την εφαρμογή των διατάξεων σχετικά με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης, κυρίως λόγω της πολυπλοκότητας και του καινοφανούς χαρακτήρα τους.

42 Υπό ορισμένες προϋποθέσεις⁴², ο τροποποιημένος κανονισμός MAA εξαιρεί ορισμένα από τα μέτρα του REPowerEU από τη συμμόρφωση με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης. Τέτοια μέτρα είναι εκείνα που απαιτούνται για την κάλυψη των άμεσων αναγκών ενεργειακής ασφάλειας. Όπως αναγνωρίσαμε στη γνώμη μας σχετικά με το REPowerEU, μια τέτοια εξαίρεση ενέχει κινδύνους για την αποτελεσματικότητα του MAA όσον αφορά την πράσινη μετάβαση, καθώς πρέπει να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ, αφενός, του στόχου του ασφαλούς ενεργειακού εφοδιασμού και, αφετέρου, των ανησυχιών για το περιβάλλον και το κλίμα.

43 Επιπλέον της συμμόρφωσης με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης, τα μεγάλα κατασκευαστικά ή αναπτυξιακά έργα στην ΕΕ υπόκεινται σε εκτίμηση περιβαλλοντικών επιπτώσεων (ΕΠΕ), σύμφωνα με την οδηγία 2011/92/ΕΕ. Στο γράφημα 12 παρουσιάζονται διαφορετικές προσεγγίσεις όσον αφορά τις εν λόγω περιβαλλοντικές απαιτήσεις. Παρόμοια παρατήρηση είχαμε διατυπώσει σε παλαιότερη έκθεσή μας σχετικά με την αξιολόγηση των ΣΑΑ από την Επιτροπή⁴³.

---

⁴² Άρθρο 21γ, παράγραφος 6, του κανονισμού MAA όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΕ) 2023/435 σχετικά με τα κεφάλαια για το REPowerEU.

⁴³ Ειδική έκθεση 21/2022, σημεία 60 και 61.

Γράφημα 12 – Εκτίμηση των περιβαλλοντικών απαιτήσεων στην Πορτογαλία

Παράδειγμα καλής πρακτικής:

Ένα μέτρο που αφορά την κατασκευή φράγματος περιλάμβανε στα ορόσημά του αναφορά στην ΕΠΕ. Θεωρούμε ότι η αναφορά στην ΕΠΕ και στις απαιτήσεις της διευκολύνει τις εθνικές αρχές και την Επιτροπή να ελέγχουν τη συμμόρφωση κατά την αξιολόγηση των σχετικών ορόσημων ή τιμών-στόχου, πριν από την εκταμίευση μιας πληρωμής.

Παράδειγμα πιο προβληματικής προσέγγισης:

Στην περίπτωση μιας σημαντικής επένδυσης στις δημόσιες μεταφορές, κατά την αξιολόγηση ως προς τη μη πρόκληση σημαντικής βλάβης το μέτρο δεν θεωρήθηκε ότι μπορεί να έχει αρνητικό αντίκτυπο στον μετριασμό της κλιματικής αλλαγής, δεδομένου ότι είχε χαρακτηριστεί ως 100 % σχετικό με το κλίμα. Ωστόσο, το έργο αναπόφευκτα θα έχει ως αποτέλεσμα σημαντικές εκπομπές αέριων θερμοκηπίου κατά τη φάση της κατασκευής. Χωρίς ουσιαστική αξιολόγηση ως προς τη συμμόρφωση με την αρχή της μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης, οι εθνικές αρχές δεν μπόρεσαν να ελέγξουν σε ποιον βαθμό οι εν λόγω εκπομπές θα αντισταθμιστούν από την εξοικονόμηση που θα επιτευχθεί όταν το έργο τεθεί σε λειτουργία.

Πηγή: ΕΕΣ, βάσει πληροφοριών που παρείχαν οι πορτογαλικές αρχές.

Δεν είναι όλα τα σχετικά με το κλίμα μέτρα τόσο πράσινα όσο προβλεπόταν

Τα κριτήρια ελέγχου που εφαρμόσαμε

44 Τα μέτρα που χαρακτηρίζονται ως συναφή με το κλίμα θα πρέπει να συμβάλλουν αποτελεσματικά στην πράσινη μετάβαση και να έχουν θετική συμβολή στη δράση για το κλίμα, μεταξύ άλλων όσον αφορά την επίτευξη των σχετικών τιμών-στόχου της ΕΕ⁴⁴.

45 Εξετάσαμε την κατάσταση υλοποίησης των μέτρων που σχετίζονται με το κλίμα κατά τον χρόνο του ελέγχου μας. Αξιολογήσαμε πιθανές αποκλίσεις από τον αρχικό σχεδιασμό του εκάστοτε μέτρου στα ΣΑΑ.

⁴⁴ Άρθρο 4 και άρθρο 19, παράγραφος 3, στοιχείο ε και παράρτημα V, παράγραφος 2.5 του κανονισμού ΜΑΑ.

46 Από την ανάλυση των μέτρων αυτών προέκυψαν ερωτηματικά όσον αφορά το κατά πόσον είναι τόσο πράσινα όσο είχε προβλεφθεί. Στο **πλαίσιο 5** παρουσιάζονται παραδείγματα αποκλίσεων που προκύπτουν από μέτρα λιγότερο πράσινα από όσο περιγράφονται, τα οποία εντοπίσαμε σε όλα τα κράτη μέλη του δείγματός μας κατά την αξιολόγηση της υλοποίησής τους.

Πλαίσιο 5

Παραδείγματα σχετικών με το κλίμα μέτρων τα οποία δεν είναι τόσο πράσινα όσο παρουσιάζονται

Απουσία εκτίμησης των περιβαλλοντικών επιπτώσεων

Στην **Ελλάδα**, ένα μέτρο αποσκοπεί στην κατασκευή νέου υδροηλεκτρικού σταθμού αντλησιοταμίευσης. Το εν λόγω είδος αποθήκευσης ενέργειας έχει το μεγαλύτερο εύρος ισχύος και τη μεγαλύτερη διάρκεια ζωής σε σύγκριση με τους συσσωρευτές και τα συστήματα αποθήκευσης υδρογόνου. Όμως, είναι λιγότερο περιβαλλοντικά βιώσιμο καθώς συμβάλλει στην απώλεια υδρόβιας βιοποικιλότητας⁴⁵. Διαπιστώσαμε ότι η δυνητική βλάβη στη βιοποικιλότητα δεν αξιολογήθηκε για το εν λόγω μέτρο (σημείο 41) και δεν προσδιορίστηκαν μέτρα μετριασμού.

Εσφαλμένη εκτίμηση της συμβολής στη δράση για το κλίμα

Στην **Κροατία**, ένα μέτρο έρευνας και ανάπτυξης χαρακτηρίστηκε ως «καθαρές αστικές μεταφορές» (με συντελεστή 100 %). Πρόκειται για έργο που επικεντρώνεται στην ανταγωνιστικότητα και την ψηφιοποίηση. Θεωρούμε ότι καταλληλότερο πεδίο παρέμβασης θα ήταν εκείνο της «ψηφιοποίησης των μεταφορών όταν αφιερώνεται εν μέρει στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου: οδός» με συντελεστή 40 %. Διαπιστώσαμε ότι το έργο θα μπορούσε να έχει θετικές δευτερογενείς επιπτώσεις στο κλίμα καθώς θα χρησιμοποιούνται ηλεκτρικά οχήματα, όμως το γεγονός αυτό δεν αρκεί για την δικαιολόγηση του κλιματικού συντελεστή 100 %.

Στην **Πορτογαλία** ένα μέτρο προσαρμογής των δασών στην κλιματική αλλαγή (με συντελεστή 100 %) χρηματοδότησε αρχιτεκτονικά έργα και εργασίες ανακαίνισης για κέντρα πολιτικής προστασίας σε αγροτικές περιοχές. Θεωρούμε ότι οι δαπάνες αυτές σχετίζονται μόνον σε μέτριο βαθμό με την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και, ως εκ τούτου, δεν μπορεί να δικαιολογηθεί συντελεστής 100 %.

⁴⁵ EPRS, [What if increased energy storage could help fix climate change?](#), 2023.

47 Συγκρίναμε επίσης τα ποσά που διατέθηκαν για τα επιλεγέντα μέτρα με τα αναμενόμενα αποτελέσματά τους. Εντοπίσαμε δύο περιπτώσεις στις οποίες, βάσει της κατάστασης υλοποίησης κατά τον χρόνο των επισκέψεων ελέγχου το δεύτερο εξάμηνο του 2023, η τιμή-στόχος θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί με τη δαπάνη ενός μικρού μόνο ποσοστού του εκτιμώμενου κόστους, δεδομένου ότι οι τιμές-στόχος είχαν οριστεί σε πολύ χαμηλό επίπεδο (βλέπε [πλαίσιο 6](#)).

Πλαίσιο 6

Παραδείγματα μέτρων στις περιπτώσεις των οποίων ο προϋπολογισμός ήταν υπερβολικά υψηλός για την επίτευξη της ορισθείσας τιμής-στόχου

Στη **Σλοβακία**, σύμφωνα με το αναθεωρημένο ΣΑΑ, ένα μέτρο αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό 83 MW δυναμικότητας παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές. Το 2022 και το 2023, οι αρχές δημοσίευσαν τρεις προσκλήσεις υποβολής προτάσεων για τον εκσυγχρονισμό υδροηλεκτρικών σταθμών ή εγκαταστάσεων βιοαερίου ή βιομεθανίου. Κατά τη διάρκεια των ελεγκτικών εργασιών μας, διαπιστώσαμε ότι οκτώ αιτήσεις που εγκρίθηκαν στο πλαίσιο της πρόσκλησης που αφορούσε τους υδροηλεκτρικούς σταθμούς θα μπορούσαν να επιτύχουν από μόνες τους βελτιωμένη δυναμικότητα 78 MW, που αντιστοιχεί στο 94 % της τιμής-στόχου. Ως εκ τούτου, αμφισβητούμε το επίπεδο φιλοδοξίας της τιμής-στόχου. Τα ποσά που ενέκρινε η Σλοβακία για τα έργα αυτά αντιστοιχούν στο 30 % του εκτιμώμενου κόστους του μέτρου. Επομένως, το υπόλοιπο 70 % της στήριξης θα μπορούσε να αποβλέπει στην επίτευξη μόνο του 6 % της τιμής-στόχου, γεγονός που δείχνει ότι το μέτρο θα μπορούσε να είχε επιτευχθεί με ένα μικρό μόνο μέρος του κόστους, δεδομένου ότι η τιμή-στόχος είχε οριστεί σε πολύ χαμηλό επίπεδο.

Στην **Πορτογαλία**, ένα μέτρο για την ανακαίνιση ιδιωτικών κτιρίων με τη βελτίωση της ενεργειακής τους απόδοσης είχε ως αρχική τιμή-στόχο την ανακαίνιση 1 εκατομμυρίου τετραγωνικών μέτρων. Διαπιστώσαμε ότι στο πλαίσιο των έργων που χρηματοδοτήθηκαν ανακαινίστηκαν κτίρια δεκαπλάσιας επιφάνειας (10 εκατομμύρια τετραγωνικά μέτρα), με το 41 % του εκτιμώμενου κόστους (123 εκατομμύρια επί συνόλου 300 εκατομμυρίων ευρώ). Το κεφάλαιο της Πορτογαλίας για το REPowerEU συμπλήρωσε το μέτρο αυτό με επιπλέον 120 εκατομμύρια ευρώ, επικαιροποιώντας την τιμή-στόχο σε 7,6 εκατομμύρια τετραγωνικά μέτρα. Λαμβανομένων υπόψη των έργων που έχουν ήδη επιτύχει τις τιμές-στόχο, θεωρούμε ότι η τιμή-στόχος που είχε τεθεί για το μέτρο αυτό ήταν υπερβολικά χαμηλή για τα ποσά που διατέθηκαν.

Η αναφορά στοιχείων στο πλαίσιο του ΜΑΑ σχετικά με τις κλιματικές δαπάνες και την πράσινη μετάβαση δεν αντικατοπτρίζει τις πραγματικές δαπάνες και τα πραγματικά αποτελέσματα

Τυφλά σημεία στην αποτύπωση των επιδόσεων των μέτρων του ΜΑΑ για την πράσινη μετάβαση

Τα κριτήρια ελέγχου που εφαρμόσαμε

48 Η Επιτροπή οφείλει να παρακολουθεί και να αξιολογεί τις επιδόσεις της πράσινης μετάβασης στο πλαίσιο του ΜΑΑ⁴⁶.

49 Εξετάσαμε τον τρόπο με τον οποίο το πλαίσιο του ΜΑΑ παρακολουθεί τις επιδόσεις των μέτρων ως προς την πράσινη μετάβαση. Αξιολογήσαμε σε ποιον βαθμό οι κοινοί δείκτες παρέχουν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τα μέτρα του δείγματός μας και τη δυνητική συμβολή των μέτρων για την πράσινη μετάβαση στην επίτευξη των τιμών-στόχου της ΕΕ για το κλίμα.

50 Στο νομικό πλαίσιο του ΜΑΑ, δεν υπάρχει απαίτηση αξιολόγησης του αντίκτυπου των μέτρων του ΜΑΑ για την πράσινη μετάβαση στις τιμές-στόχο της ΕΕ για το κλίμα. Ωστόσο, στις κατευθυντήριες γραμμές της, η Επιτροπή ενθάρρυνε τα κράτη μέλη να εκτιμήσουν, στα εθνικά ΣΑΑ, τον αντίκτυπο των μεταρρυθμίσεων και των επενδύσεων στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου, στο μερίδιο της ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές και στην ενεργειακή απόδοση. Τα προέτρεψε επίσης να εκτιμήσουν σε ποιον βαθμό τα ΣΑΑ θα συμβάλουν στην επίτευξη των τιμών-στόχου για το κλίμα με ορίζοντα το 2030⁴⁷. Διαπιστώσαμε ότι κανένα από τα κράτη μέλη που επιλέξαμε δεν το είχε πράξει. Εξάλλου, δεν είχαν αξιολογήσει τη συμβολή στους στόχους για το κλίμα και την ενέργεια, ούτε σε επίπεδο μεμονωμένων μέτρων, ούτε σε επίπεδο ΣΑΑ.

⁴⁶ Αιτιολογική σκέψη 63 και άρθρο 29, του κανονισμού ΜΑΑ.

⁴⁷ SWD(2021) 12 μέρος 1/2, Guidance to member states' RRP, σ. 4.

51 Το νομικό πλαίσιο του ΜΑΑ περιλαμβάνει, ωστόσο, τέσσερις δείκτες για την παρακολούθηση των επιδόσεων του προς την επίτευξη της πράσινης μετάβασης (σημείο 24). Στο πλαίσιο των ελεγκτικών εργασιών μας, εξετάσαμε τους κοινούς δείκτες των μέτρων για την πράσινη μετάβαση και διαπιστώσαμε ότι δεν παρείχαν επαρκείς πληροφορίες σχετικά με τις επιδόσεις. Από τα 24 μέτρα του δείγματος, τα 14 ήταν προβληματικά:

- ο τα αποτελέσματα που αναφέρθηκαν για ένα μέτρο δεν αφορούν αποκλειστικά μέτρα του ΜΑΑ (βλέπε παράδειγμα από την Πορτογαλία στο [πλαίσιο 7](#)).
- ο έξι δεν καλύπτονται από κανέναν από τους κοινούς δείκτες για την πράσινη μετάβαση, οι οποίοι, όπως διαπιστώσαμε, την καλύπτουν σε περιορισμένο μόνον βαθμό (βλέπε σημείο 24).
- ο επτά καλύπτονται από κοινούς δείκτες που δεν παρέχουν λυσιτελείς πληροφορίες αναφορικά με την πρόοδο που έχει σημειωθεί ως προς την επίτευξη των στόχων του μέτρου (βλέπε παραδείγματα από την Κροατία και τη Σλοβακία στο [πλαίσιο 7](#)).

Πλαίσιο 7

Παραδείγματα μέτρων οι δείκτες των οποίων δεν επαρκούν για την αποτύπωση των κλιματικών επιδόσεών τους

Στην **Πορτογαλία**, ένα μέτρο που περιλαμβάνει δράσεις ευαισθητοποίησης και πρόληψης όσον αφορά τις δασικές πυρκαγιές συνδέεται με τον κοινό δείκτη σχετικά με τον πληθυσμό που επωφελείται από το εν λόγω μέτρο (κοινός δείκτης 4, βλέπε [γράφημα 9](#)). Το αναμενόμενο αποτέλεσμα είναι ότι το 30 % του συνολικού πληθυσμού της Πορτογαλίας επωφελείται από το εν λόγω μέτρο προσαρμογής. Θεωρούμε ότι ο δείκτης αυτός δεν παρέχει ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τον αντίκτυπο του μέτρου στο κλίμα, καθώς υπερβαίνει την εμβέλεια του μέτρου.

Στην **Κροατία**, ένα μέτρο για την απαλλαγή του τομέα της ενέργειας από τις ανθρακούχες εκπομπές, το οποίο αφορά κυρίως την αντικατάσταση παλαιών γραμμών μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, συνδέεται με έναν δείκτη για την πρόσθετη εγκατεστημένη ικανότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές (κοινός δείκτης 2, βλέπε [γράφημα 9](#)). Παρότι το μέτρο καθιστά δυνατή την ανάπτυξη πρόσθετης ικανότητας, δεν αρκεί από μόνο του για την επίτευξή της. Ως εκ τούτου, ο δείκτης δεν είναι κατάλληλος για το εν λόγω μέτρο και, κατά συνέπεια, οι επιδόσεις του όσον αφορά το κλίμα δεν παρακολουθούνται.

Στη **Σλοβακία**, ένα μέτρο για την κατασκευή και την ανακατασκευή νοσοκομείων καλύπτεται από τον δείκτη εξοικονόμησης στην ετήσια κατανάλωση πρωτογενούς ενέργειας (κοινός δείκτης 1, βλέπε [γράφημα 9](#)). Ωστόσο, θεωρούμε ότι από τα νέα κτίρια δεν μπορεί να προκύψει εξοικονόμηση ενέργειας ([γράφημα 8](#)). Ο μόνος άλλος δείκτης για το μέτρο αυτό προέρχεται από την τιμή-στόχο του, η οποία αφορά τον αριθμό των κλινών. Αυτό δεν επαρκεί για την αξιολόγηση των επιδόσεων και του αντικτύπου του μέτρου στο κλίμα.

52 Οι κοινοί δείκτες για την πράσινη μετάβαση δεν έχουν σχεδιαστεί για την παρακολούθηση τελικά του αντικτύπου των επιμέρους μέτρων στη δράση για το κλίμα και το περιβάλλον (σημείο [24](#)). Με εξαίρεση την περίπτωση να περιλαμβάνονται στα σχέδια ως ειδικός στόχος, οι μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου δεν αποτυπώνονται, δεδομένου ότι οι κοινοί δείκτες δεν τις καλύπτουν (σημείο [35](#)). Ομοίως, ο κοινός δείκτης για την πρόσθετη εγκατεστημένη ικανότητα παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμες πηγές δεν θα παρέχει πληροφορίες σχετικά με την αντικατάσταση των ορυκτών καυσίμων από ανανεώσιμες πηγές για την παραγωγή ενέργειας. Ωστόσο, είναι σημαντικό να μειωθεί όχι μόνο το σχετικό μερίδιο της ενέργειας που παράγεται από ορυκτά καύσιμα στο ενεργειακό μείγμα, αλλά και η

κατανάλωση ενέργειας από ορυκτά καύσιμα σε απόλυτες τιμές⁴⁸. Λόγω των περιορισμών των κοινών δεικτών, καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την αξιολόγηση της συμβολής των μέτρων του ΜΑΑ που σχετίζονται με το κλίμα στη δράση για το κλίμα.

53 Τον Δεκέμβριο του 2023, η Επιτροπή δημοσίευσε έκθεση στην οποία επιχειρεί να εκτιμήσει τη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου που μπορεί να προκύψει από ένα υποσύνολο μέτρων του ΜΑΑ⁴⁹. Η έκθεση καταλήγει στο συμπέρασμα ότι τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος που είχαν εκπληρωθεί έως τον Αύγουστο του 2023 (153 επί συνόλου 1 729) πέτυχαν το 0,5 % αυτής της εκτιμώμενης μείωσης των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου. Κατά την Επιτροπή, αυτό το χαμηλό ποσοστό οφείλεται στο γεγονός ότι η εφαρμογή του ΜΑΑ βρισκόταν σε πρώιμο στάδιο, καθώς και στη μη συμπερίληψη των ορόσημων και των τιμών-στόχου των οποίων ο αντίκτυπος στη μείωση των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου δεν κατέστη δυνατόν να προσδιοριστεί.

Απουσία αναφοράς στοιχείων σχετικά με τις πραγματικές δαπάνες για τη δράση για το κλίμα

Τα κριτήρια ελέγχου που εφαρμόσαμε

54 Τα στοιχεία που αναφέρονται σχετικά με τη συμβολή του ΜΑΑ στη δράση για το κλίμα θα πρέπει να είναι αξιόπιστα και να βασίζονται σε άρτιες παραδοχές. Προκειμένου να είναι χρήσιμα για τα ενδιαφερόμενα μέρη, θα πρέπει να παρέχουν ακριβή εικόνα των πραγματικών δαπανών για τη δράση για το κλίμα και της συμβολής στην επίτευξη των ενωσιακών κλιματικών στόχων⁵⁰.

55 Εξετάσαμε τον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή αναφέρει στοιχεία σχετικά με τη συμβολή του ΜΑΑ στη δράση για το κλίμα προς την επίτευξη της τιμής-στόχου του 37 % και σχετικά με τα κονδύλια των εθνικών ΣΑΑ (σημείο **06**).

⁴⁸ SEI, Climate Analytics, E3G, IISD, και UNEP, [The Production Gap: Phasing down or phasing up?](#), 2023.

⁴⁹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, [NGEU Report on the impact of green bonds](#), 2023, σ. 17.

⁵⁰ Βάσει του εγγράφου με τίτλο, [Recommended practice guideline 3 – Reporting Service Performance Information](#) του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων του Δημόσιου Τομέα.

56 Η απαίτηση για διάθεση του 37 % των εθνικών κονδυλίων στη δράση για το κλίμα ελέγχθηκε εκ των προτέρων, στα στάδια σχεδιασμού και έγκρισης των ΣΑΑ (σημείο 09). Στη συνέχεια, στην ετήσια έκθεση για τη διαχείριση και τις επιδόσεις του 2022, σχετικά με τις επιδόσεις του προϋπολογισμού της ΕΕ, η Επιτροπή ανέφερε ότι ο ΜΑΑ είχε επιτύχει συνεισφορά ύψους 203 δισεκατομμυρίων ευρώ, ή 40 %, στη δράση για το κλίμα⁵¹. Ο ισχυρισμός αυτός βασίστηκε στο εκτιμώμενο κόστος που είχαν αναφέρει τα κράτη μέλη στα αρχικά τους ΣΑΑ και όχι στις πραγματικές δαπάνες. Τον Φεβρουάριο του 2024, η προγραμματισμένη συνεισφορά στη δράση για το κλίμα αυξήθηκε, λόγω των αναθεωρήσεων των ΣΑΑ και, σύμφωνα με την Επιτροπή, ανέρχεται σε 275 δισεκατομμύρια ευρώ ή 42,5 % (*γράφημα 5*).

57 Η Επιτροπή δεν παρακολουθεί το πραγματικό μερίδιο και τα ποσά της συνεισφοράς των ΣΑΑ, καθώς ο κανονισμός ΜΑΑ δεν την υποχρεώνει να παρουσιάζει στοιχεία σχετικά με τις πραγματικές δαπάνες για το κλίμα που συμβάλλουν στην επίτευξη της τιμής-στόχου του 37 %, αλλά σχετικά με το εκτιμώμενο κόστος (σημείο 56). Στο πλαίσιο της χρηματοδότησής τους από τον ΜΑΑ ή των δανειακών συμβάσεων με την Επιτροπή, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να δηλώνουν τις συνολικές σωρευτικές εκταμιευθείσες δαπάνες που συμβάλλουν στην επίτευξη των στόχων για το κλίμα⁵². Με βάση τις συμφωνίες, οι πληροφορίες αυτές δεν λαμβάνονται υπόψη για τις πληρωμές στο πλαίσιο του ΜΑΑ. Κατά την άποψή μας, η Επιτροπή θα μπορούσε να τις χρησιμοποιήσει για την παρακολούθηση των πραγματικών δαπανών για το κλίμα, αλλά αυτό δεν συμβαίνει.

58 Το πραγματικό κόστος κάθε μέτρου του ΜΑΑ, ανεξάρτητα από τη συμβολή του στη δράση για το κλίμα, μπορεί να διαφέρει σημαντικά από το εκτιμηθέν κατά τον χρόνο έγκρισης των ΣΑΑ, με αντίκτυπο στο μερίδιο της συμβολής. Όπως επιβεβαίωσε η Επιτροπή, οι πληρωμές πρέπει να πραγματοποιούνται ακόμη και αν το πραγματικό κόστος του υποκείμενου μέτρου είναι χαμηλότερο (ή υψηλότερο) από ό,τι είχε αρχικά εκτιμηθεί (σημείο 47 και *πλαίσιο 6*), υπό την προϋπόθεση ότι τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος έχουν εκπληρωθεί. Ανεξάρτητα από τις διαφορές, το συνολικό ποσό που είχε αρχικά προγραμματιστεί ως κόστος του μέτρου αυτού θα εξακολουθήσει να λαμβάνεται υπόψη προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον έχει επιτευχθεί ο κλιματικός στόχος των ΣΑΑ. Ως εκ τούτου, θεωρούμε ότι υπάρχει κίνδυνος οι παρουσιαζόμενες πληροφορίες να μην αντικατοπτρίζουν την πραγματική συμβολή ενός ΣΑΑ στη δράση για το κλίμα, γεγονός που επηρεάζει τη λογοδοσία όσον αφορά τον στόχο του 37 %.

⁵¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, *Ετήσια έκθεση διαχείρισης και επιδόσεων του 2022*, Τόμος II, σ. 9.

⁵² Άρθρο 7 της συμφωνίας χρηματοδότησης μεταξύ της Επιτροπής και των κρατών μελών.

59 Επιπλέον, υπάρχει κίνδυνος η καθυστερημένη υλοποίηση έργων που σχετίζονται με το κλίμα και ο βραδύς ρυθμός απορρόφησης να έχουν αντίκτυπο στην επίτευξη της πλήρους συνεισφοράς για το κλίμα ύψους 275 δισεκατομμυρίων ευρώ (σημείο 56). Καθυστερήσεις σε έργα προκύπτουν, λόγω χάριν, λόγω καθυστερήσεων στις διαδικασίες σύναψης δημόσιων συμβάσεων ή στην εξασφάλιση αδειών λειτουργίας. Στο πλαίσιο των εργασιών μας διαπιστώθηκε επίσης ότι οι εθνικές αρχές είχαν υποτιμήσει τον χρόνο που απαιτούνταν για την υλοποίηση των μέτρων. Για άλλα μέτρα, η ζήτηση είναι χαμηλότερη από την αναμενόμενη, γεγονός που επηρεάζει την απορρόφηση των κονδυλίων (**πλαίσιο 8**). Η πραγματική συνεισφορά των ΣΑΑ στη δράση για το κλίμα θα είναι μικρότερη από την αρχικά υπολογισθείσα, εάν τα σχετικά μέτρα είτε δεν έχουν ολοκληρωθεί είτε έχουν ολοκληρωθεί μόνον εν μέρει εντός των προθεσμιών του ΜΑΑ.

Πλαίσιο 8

Παραδείγματα μέτρων που αντιμετωπίζουν προκλήσεις, οι οποίες θα μπορούσαν να επηρεάσουν τα στοιχεία για το κλίμα

Μηδενικό ενδιαφέρον για το μέτρο

Στη **Σλοβακία**, η διαδικασία σύναψης δημόσιας σύμβασης για την κατασκευή ενός νέου νοσοκομείου, η ολοκλήρωση της οποίας είχε προγραμματιστεί για τα μέσα του 2026, βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη. Η αρχική διαδικασία δεν προσέκλυσε κανέναν προσφέροντα, καθώς κανένας ανάδοχος δεν ήταν διατεθειμένος να δεσμευθεί για την τήρηση των σύντομων προθεσμιών, όπως επιβεβαίωσαν οι σλοβακικές αρχές. Σύμφωνα με το σλοβακικό ΣΑΑ, πρόκειται για μία από τις μεγαλύτερες επενδύσεις που θα συμβάλουν στην πράσινη μετάβαση.

Καθυστερήσεις στην υλοποίηση

Τα έργα για την παραγωγή υδρογόνου υποβάλλονται σε χρονοβόρα διαδικασία για την εξασφάλιση άδειας λειτουργίας. Οι καθυστερήσεις στην έκδοση των αδειών και οι διαταραχές στην αλυσίδα εφοδιασμού έχουν επίσης επιβραδύνει την υλοποίηση. Στην **Πορτογαλία**, κατά τον χρόνο της επίσκεψής μας (Ιούλιος 2023), μόνον ένα από τα 23 εγκριθέντα έργα είχε λάβει προκαταβολή ώστε να αρχίσει τις εργασίες.

Χαμηλό επίπεδο ενδιαφέροντος για το μέτρο

Στην **Ελλάδα**, ένα μέτρο για την ηλεκτροκίνηση, που αποσκοπούσε στη χρηματοδότηση σημείων φόρτισης, είχε λάβει, έως τον Ιανουάριο του 2024, μόνον 171 αιτήσεις. Ο αριθμός αυτός αντιπροσωπεύει το 2,7 % της τελικής τιμής-στόχου, γεγονός που καταδεικνύει το χαμηλό ενδιαφέρον των τελικών αποδεκτών για συμμετοχή στη δράση. Ομοίως, μόνον το 6 % του προβλεφθέντος αριθμού ταξί αντικαθίσταται από ηλεκτρικά οχήματα. Προκειμένου να αυξηθεί το ενδιαφέρον για το μέτρο, οι εθνικές αρχές αύξησαν τη στήριξη για την αντικατάσταση των παλαιών ταξί και παρέτειναν την προθεσμία υποβολής αιτήσεων από τους δικαιούχους.

Απουσία σύνδεσης μεταξύ των δαπανών και των στοιχείων για την πράσινη μετάβαση

Τα κριτήρια ελέγχου που εφαρμόσαμε

60 Η αναφορά στοιχείων σχετικά με την πράσινη μετάβαση θα πρέπει να είναι αξιόπιστη και να βασίζεται σε άρτιες παραδοχές. Οι πληροφορίες που δημοσιεύονται θα πρέπει να γνωστοποιούν με σαφήνεια τη μεθοδολογία που χρησιμοποιήθηκε για την κατάρτισή τους⁵³.

61 Εξετάσαμε τη μεθοδολογία που χρησιμοποίησε η Επιτροπή για την αναφορά στοιχείων σχετικά με την πρόοδο στον πυλώνα της πράσινης μετάβασης. Αξιολογήσαμε επίσης την αξιοπιστία των πληροφοριών σχετικά με την πράσινη μετάβαση που δημοσιεύονται στον [πίνακα αποτελεσμάτων του ΜΑΑ](#).

62 Για την αναφορά στοιχείων σχετικά με την πράσινη μετάβαση, η Επιτροπή εφαρμόζει διαφορετική μεθοδολογία από εκείνη που χρησιμοποιείται για τον υπολογισμό της συνεισφοράς του 37 % στη δράση για το κλίμα. Για την πράσινη μετάβαση, ο κύριος ή δευτερεύων πυλώνας στον οποίο κατατάσσεται κάθε μέτρο σταθμίζεται με τον ίδιο τρόπο. Η μεθοδολογία δεν κάνει διάκριση ανάλογα με το αν η εκτιμώμενη συμβολή στον κλιματικό και περιβαλλοντικό στόχο είναι σημαντική (100 %) ή μέτρια (40 %). Όταν ένα μέτρο θεωρείται σχετικό με την πράσινη μετάβαση στο πλαίσιο τόσο του κύριου όσο και του δευτερεύοντα πυλώνα, τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος του προσμετρώνται διπλά για την πράσινη μετάβαση. Η Επιτροπή εκτιμά ότι οι περιπτώσεις αυτές αντιπροσώπευαν περίπου το 1,8 % των υπομέτρων που περιλαμβάνονταν στα 27 αρχικά ΣΑΑ.

63 Μια άλλη διαφορά μεταξύ των δύο μεθοδολογιών είναι ότι η συμβολή στην τιμή-στόχο του 37 % υπολογίζεται μόνο εκ των προτέρων (σημείο [56](#)). Αντιθέτως, η αναφορά στοιχείων σχετικά με την πράσινη μετάβαση αποσκοπεί στην παρακολούθηση της προόδου και η νομοθεσία για τον ΜΑΑ περιλαμβάνει υποχρέωση αναφοράς στοιχείων σχετικά με τις δαπάνες ανά πυλώνα⁵⁴ ([γράφημα 3](#)). Η Επιτροπή θεωρεί ότι η διάταξη αυτή τηρείται με την αναφορά στοιχείων σχετικά με τις εκταμιεύσεις προς τα κράτη μέλη, βάσει της ικανοποιητικής εκπλήρωσης των ορόσημων και των τιμών-στόχου (σημείο [03](#)). Κατά την άποψή μας, ο [κανονισμός ΜΑΑ](#) δεν προσδιορίζει με σαφήνεια αν τα στοιχεία που υποβάλλονται πρέπει να αφορούν τις πραγματικές και όχι τις εκτιμώμενες δαπάνες. Η Επιτροπή αναφέρει μόνον κατ' εκτίμηση δαπάνες⁵⁵.

⁵³ Βάσει του εγγράφου με τίτλο, [Recommended practice guideline 3 – Reporting Service Performance Information](#) του Συμβουλίου Διεθνών Λογιστικών Προτύπων του Δημόσιου Τομέα.

⁵⁴ Άρθρο 29, παράγραφος 3, του [κανονισμού ΜΑΑ](#).

⁵⁵ Ειδική έκθεση 26/2023, σημείο VII.

64 Για την αναφορά στοιχείων σχετικά με την πρόοδο των εκταμιεύσεων ανά πυλώνα, η Επιτροπή υπολογίζει τη μοναδιαία αξία ενός ορόσημου ή μιας τιμής-στόχου. Ο αριθμός αυτός προκύπτει από τη διαίρεση των συνολικών κονδυλίων του MAA για ένα κράτος μέλος με τον συνολικό αριθμό των ορόσημων και των τιμών-στόχου του⁵⁶. Τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος δεν συνδέονται άμεσα με τους πυλώνες. Για τον προσδιορισμό εκείνων που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση, η Επιτροπή ελέγχει τους κύριους και δευτερεύοντες πυλώνες των οικείων μέτρων (σημείο 05). Προκειμένου να θεωρηθεί ότι ένα ορόσημο ή μια τιμή-στόχος συμβάλλει στον πυλώνα της πράσινης μετάβασης, θα πρέπει τουλάχιστον ένα από τα υπομέτρα τους να σχετίζεται με αυτόν.

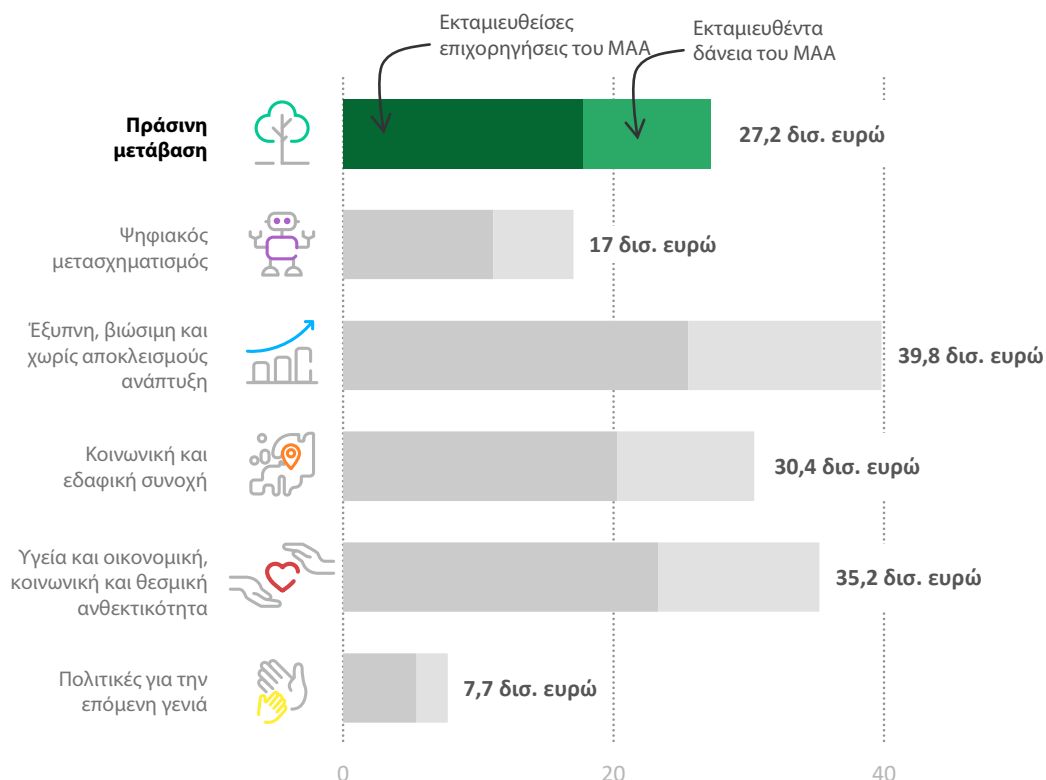
65 Ο πίνακας αποτελεσμάτων του MAA (σημείο 05) παρέχει πληροφορίες σχετικά με τις εκταμιεύσεις της Επιτροπής ανά πυλώνα και σχετικά με τα ορόσημα και τις τιμές-στόχο που έχουν εκπληρωθεί. Μέχρι τον Φεβρουάριο του 2024, τα κράτη μέλη είχαν λάβει 103 δισεκατομμύρια ευρώ σε επιχορηγήσεις και 54 δισεκατομμύρια ευρώ σε δάνεια (επιπλέον του 13 % της προχρηματοδότησης — περίπου 68 δισεκατομμύρια ευρώ). Οι εκταμιεύσεις που συνδέονται με τον πυλώνα της πράσινης μετάβασης αντιπροσωπεύουν το 17 % (27,2 δισεκατομμύρια ευρώ) του συνόλου των μέχρι στιγμής εκταμιεύσεων (γράφημα 13). Δεδομένου ότι μόνον η συμβολή των μέτρων που σχετίζονται με το κλίμα θα πρέπει να αντιστοιχεί στο 42,5 % του συνολικού ποσού που διατίθεται στο πλαίσιο του MAA (σημείο 09) και ότι η πράσινη μετάβαση θα πρέπει να περιλαμβάνει 34 πρόσθετα περιβαλλοντικά μέτρα, τα οποία δεν λαμβάνονται υπόψη στη διαδικασία παρακολούθησης των κλιματικών στόχων, το ποσό αυτό εξακολουθεί να είναι σχετικά χαμηλό.

---

⁵⁶ Ειδική έκθεση 26/2023, σημείο 78.

Γράφημα 13 – Εκταμιεύσεις ανά πυλώνα, όπως εμφανίζονται στον πίνακα αποτελεσμάτων του ΜΑΑ (σε δισεκατομμύρια ευρώ)

Πηγή: πίνακας αποτελεσμάτων του ΜΑΑ, ως είχε τον Φεβρουάριο του 2024.

66 Λόγω της προσέγγισης που εφαρμόζεται για την αναφορά στοιχείων, τα ποσά που δηλώνονται ως εκταμιευθέντα στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης μπορεί να υποεκτιμώνται ή να υπερεκτιμώνται, καθώς η μοναδιαία αξία των ορόσημων και των τιμών-στόχου δεν αντικατοπτρίζει ούτε το πραγματικό ούτε το εκτιμώμενο κόστος των μέτρων. Για παράδειγμα, οι τιμές-στόχος ενός μέτρου ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων στην Πορτογαλία σχετίζονται με την επιφάνεια των κτιρίων που ανακαινίστηκαν. Με βάση τη μοναδιαία αξία, η ανακαίνιση 45 000 τετραγωνικών μέτρων θα προσμετράται στο πλαίσιο της πράσινης μετάβασης με τον ίδιο τρόπο όπως η ανακαίνιση 315 000 τετραγωνικών μέτρων.

67 Στην παλαιότερη έκθεσή μας σχετικά με το πλαίσιο παρακολούθησης των επιδόσεων του ΜΑΑ, κρίναμε ότι η έλλειψη δεδομένων σχετικά με τις πραγματικές δαπάνες περιορίζει τη δυνατότητα αξιολόγησης της αποδοτικής χρήσης των πόρων και των επιδόσεων του ΜΑΑ στο επίπεδο των πυλώνων του. Ως εκ τούτου, συστήσαμε στην Επιτροπή⁵⁷ να αναφέρει στοιχεία σχετικά με τις πραγματικές δαπάνες, σύσταση που εκείνη απέρριψε.

68 Το γεγονός ότι τα περισσότερα από τα πρώτα ορόσημα και τις τιμές-στόχο συνδέονται με τα αρχικά στάδια υλοποίησης (όπως η έγκριση μιας πρόσκλησης υποβολής προτάσεων έργων) επηρεάζει επίσης την αναφορά στοιχείων σχετικά με την πράσινη μετάβαση. Αυτό σημαίνει ότι οι πρώτες πληρωμές προς τα κράτη μέλη δεν συνδέονται κατ' ανάγκη με πραγματικά έργα, για παράδειγμα στην περίπτωση που τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος τους συνδέονται με μεταρρυθμίσεις ή προπαρασκευαστικά στάδια για τη δρομολόγηση ενός μέτρου. Στις περιπτώσεις έργων που δεν έχουν ολοκληρωθεί ή μέτρων για τα οποία δεν έχει εκπληρωθεί το τελευταίο ορόσημο ή η τελευταία τιμή-στόχος, η Επιτροπή δεν μπορεί να ανακτήσει κονδύλια που έχουν ήδη εκταμιευθεί, καθώς ο **κανονισμός ΜΑΑ** δεν προβλέπει τη δυνατότητα αυτή. Δεδομένου ότι ο πίνακας αποτελεσμάτων αντικατοπτρίζει τα ποσά που εκταμιεύονται στα κράτη μέλη, η Επιτροπή δεν θα αναθεωρήσει τα στοιχεία που υποβλήθηκαν στις εν λόγω περιπτώσεις.

69 Συνολικά, διαπιστώσαμε ότι τα στοιχεία για την πράσινη μετάβαση, που παρουσιάζονται στον **πίνακα αποτελεσμάτων του ΜΑΑ**, προκαλούν σύγχυση. Δεν λαμβάνονται υπόψη ούτε τα εκτιμώμενα ποσά ούτε το πραγματικό κόστος των μέτρων πράσινης μετάβασης, δεδομένου ότι η αναφορά στοιχείων βασίζεται σε μοναδιαίες αξίες (σημείο **66**). Ως εκ τούτου, ο **πίνακας αποτελεσμάτων του ΜΑΑ** δεν παρέχει στους χρήστες πλήρεις και αξιόπιστες πληροφορίες σχετικά με τα πραγματικά ποσά που δαπανήθηκαν για την πράσινη μετάβαση.

---

⁵⁷ Ειδική έκθεση 26/2023, σημείο 87 και σύσταση 4β.

Συμπεράσματα και συστάσεις

70 Μία από τις επιδιώξεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας είναι να συμβάλει στην πράσινη μετάβαση και στην επίτευξη των ενωσιακών στόχων για το κλίμα. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη πρέπει να διαθέσουν τουλάχιστον το 37 % των προγραμματισμένων κονδυλίων για δράσεις σχετικές με το κλίμα (σημεία **01-09**).

71 Στόχος του ελέγχου μας ήταν να αξιολογηθεί κατά πόσον ο σχεδιασμός και η εφαρμογή του μηχανισμού και των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας συμβάλλουν αποτελεσματικά στην πράσινη μετάβαση. Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας προώθησε τις επενδύσεις στη δράση για το κλίμα και την πράσινη μετάβαση. Ωστόσο, διαπιστώσαμε αδυναμίες στον σχεδιασμό του, τις οποίες επιβεβαιώσαμε κατά την αξιολόγηση της εφαρμογής του. Καταλήγουμε στο συμπέρασμα ότι οι αδυναμίες που συνοψίζονται στο **γράφημα 14** και περιγράφονται λεπτομερώς κατωτέρω θέτουν υπό αμφισβήτηση την επίτευξη των στόχων του μηχανισμού όσον αφορά την πράσινη μετάβαση.

Γράφημα 14 – Αδυναμίες στον σχεδιασμό και την εφαρμογή του μηχανισμού σε σχέση με την πράσινη μετάβαση

Πηγή: ΕΕΣ.

72 Από την ανάλυσή μας προκύπτει πως, παρότι η δράση για το κλίμα παρακολουθείται και προσμετράται στην επίτευξη της τιμής-στόχου του 37 %, το πεδίο εφαρμογής της είναι στενότερο από το αντίστοιχο της πράσινης μετάβασης, η οποία περιλαμβάνει στόχους σχετικούς με τη βιοποικιλότητα και το περιβάλλον, επιπλέον των στόχων για το κλίμα. Η μεθοδολογία που χρησιμοποιείται για την παρακολούθηση της δράσης για το κλίμα βασίζεται σε τρεις κλιματικούς συντελεστές (0 %, 40 % και 100 %) που συνδέονται με την αναμενόμενη συμβολή των μέτρων στους κλιματικούς στόχους, όπως προβλέπεται στον [κανονισμό ΜΑΑ](#). Σε μέτρα που καλύπτουν ευρύ φάσμα δράσεων, οι οποίες δεν συνδέονται στο σύνολό τους με το κλίμα, και στο υποκείμενο κόστος τους, συχνά αποδόθηκε ενιαίος κλιματικός συντελεστής. Για την καλύτερη εκτίμηση της συνεισφοράς στη δράση για το κλίμα, η Επιτροπή εισήγαγε την έννοια των υπομέτρων. Στην πράξη, η συμβολή των μέτρων στη δράση για το κλίμα δεν ήταν πάντοτε δυνατόν να προσδιοριστεί με ακρίβεια, με αποτέλεσμα υψηλό βαθμό κατά προσέγγιση υπολογισμών, οι οποίοι οδήγησαν σε πιθανές υπερεκτιμήσεις, ιδίως στις περιπτώσεις σύνθετων μέτρων, με στοιχεία που θα έπρεπε να έχουν διαφορετική συμβολή (σημεία [15-22](#)).

73 Από τις εργασίες μας προκύπτει επίσης ότι ορισμένοι κλιματικοί συντελεστές που καθορίζονται στον **κανονισμό MAA** (για τους σιδηροδρόμους, τα δίκτυα ηλεκτρικής ενέργειας και τα νέα κτίρια) δεν αντικατοπτρίζουν την αναμενόμενη συνεισφορά στους στόχους της ΕΕ για το κλίμα. Για παράδειγμα, δεν λαμβάνουν υπόψη τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου κατά τη φάση κατασκευής, οι οποίες στην πράξη έχουν ως αποτέλεσμα μικρότερη συμβολή στη δράση για το κλίμα. Υπολογίσαμε ότι η χρήση περισσότερο συντηρητικών κλιματικών συντελεστών από εκείνους που προβλέπονται από τον κανονισμό για τις τρεις αυτές κατηγορίες θα έχει πιθανώς ως αποτέλεσμα υπερεκτίμηση της συμβολής του MAA στη δράση για το κλίμα κατά 34,5 δισεκατομμύρια ευρώ. Επιπλέον, το πλαίσιο επιδόσεων δεν επιτρέπει την παρακολούθηση του αντίκτυπου του συνόλου των μέτρων που στηρίζουν την πράσινη μετάβαση και δεν καλύπτει βασικές πτυχές, όπως τις μειώσεις των εκπομπών αερίων θερμοκηπίου ή τη συμβολή στους περιβαλλοντικούς στόχους (σημεία **23-24**).

Σύσταση 1 – Να γίνεται καλύτερη εκτίμηση των δαπανών για το κλίμα στο πλαίσιο μελλοντικών χρηματοδοτικών μέσων

Η Επιτροπή πρέπει να διασφαλίζει ότι τα μέτρα, οι παρεμβάσεις ή οι δράσεις που σχετίζονται με το κλίμα αναλύονται σε επίπεδο που επιτρέπει τη σύνδεσή τους με την κατάλληλη και δικαιολογημένη συμβολή στη δράση για το κλίμα, με αποτέλεσμα λεπτομερέστερη και ακριβέστερη αξιολόγηση των δαπανών για το κλίμα.

Ημερομηνία-στόχος: κατά την υποβολή προτάσεων μέσων που απαιτούν παρακολούθηση των κλιματικών στόχων

Σύσταση 2 – Να διασφαλιστεί ο κατάλληλος σχεδιασμός των μελλοντικών χρηματοδοτικών μέσων που αποσκοπούν στη στήριξη της επίτευξης των κλιματικών και περιβαλλοντικών στόχων και των σχετικών τιμών-στόχου

Η Επιτροπή οφείλει:

- α) να εξετάσει τον τρόπο με τον οποίο τα χρηματοδοτικά μέσα που επιδιώκουν την επίτευξη των στόχων και των τιμών-στόχου της ΕΕ για το κλίμα θα παρέχουν πληροφορίες σχετικά με την πραγματική συμβολή τους στην επίτευξή τους·
- β) να καλύψει, στο πλαίσιο της για την παρακολούθηση και την αξιολόγηση των επιδόσεων, τις επενδύσεις που σχετίζονται με τους κλιματικούς και τους περιβαλλοντικούς στόχους.

Ημερομηνία-στόχος: κατά την υποβολή προτάσεων μέσων με κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους

74 Διαπιστώσαμε ότι η περιορισμένη διάρκεια του μηχανισμού είχε αντίκτυπο στη συμπερίληψη μέτρων για τη στήριξη της πράσινης μετάβασης στα εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και ότι ήταν ασαφής ο βαθμός της συμβολής τους στη δράση για το κλίμα. Ορισμένα μέτρα κατανεμήθηκαν σε πεδία παρέμβασης που δεν αντιστοιχούσαν στη φύση τους, με αποτέλεσμα να εμφανίζεται υψηλότερη συνεισφορά στη δράση για το κλίμα, ενώ άλλα δεν είχαν σχέση με τη δράση για το κλίμα, όπως τα υπομέτρα για τα διοικητικά έξοδα. Διαπιστώσαμε επίσης ότι ορισμένες σχετικές με το κλίμα επενδύσεις δεν συνδέονταν επαρκώς με ορόσημα και τιμές-στόχο που σχετίζονται με το κλίμα ή έχουν αντίκτυπο σε αυτό (σημεία [25-35](#)).

75 Εντοπίσαμε επίσης ασυνέπειες στην εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης», καθώς, κατά την εφαρμογή απλουστευμένων προσεγγίσεων, τα κράτη μέλη δεν ήταν πάντοτε υποχρεωμένα να αξιολογούν ενδελεχώς τις επενδύσεις τους σε σχέση με την ανάγκη λήψης μέτρων μετριασμού. Εντοπίσαμε περιπτώσεις στις οποίες τα κράτη μέλη χρηματοδότησαν έργα που δεν αντιστοιχούσαν στην περιγραφή ενός μέτρου, με επιπτώσεις στην αποτελεσματικότητα και στο επίπεδο της συνεισφοράς στη δράση για το κλίμα (σημεία [36-47](#)).

Σύσταση 3 – Να ενισχυθούν οι επιδόσεις των μέτρων για την πράσινη μετάβαση

Η Επιτροπή οφείλει:

- α) να λάβει μέτρα για την αντιμετώπιση των ασυνεπειών στην εφαρμογή της αρχής της «μη πρόκλησης σημαντικής βλάβης» από τα κράτη μέλη όταν κάνουν χρήση της απλουστευμένης προσέγγισης.

Ημερομηνία-στόχος: Ιούνιος 2025

- β) σε περίπτωση αναθεώρησης μέτρων που συνδέονται με την πράσινη μετάβαση, να διασφαλίζει ότι τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος παρακολουθούν την πρόοδο των μέτρων μέχρι και την ολοκλήρωση της υλοποίησης, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα αξιολόγησης του κατά πόσον τα μέτρα έχουν επιτύχει τους σχετικούς κλιματικούς και περιβαλλοντικούς στόχους.

Ημερομηνία-στόχος: Δεκέμβριος 2025

76 Η Επιτροπή δεν διαθέτει επαρκείς πληροφορίες για να αξιολογεί τις επιδόσεις των μέτρων που συμβάλλουν στην πράσινη μετάβαση, λόγω των περιορισμών του πλαισίου παρακολούθησης. Αναφέρει στοιχεία μόνο για τα ποσά που αφορούν το κλίμα και έχουν κατανεμηθεί εκ των προτέρων. Ως εκ τούτου, οι πληροφορίες που παρουσιάζονται δεν λαμβάνουν υπόψη το ύψος των πραγματικών δαπανών, το οποίο επηρεάζεται από διάφορους παράγοντες, όπως οι καθυστερήσεις και η αργή απορρόφηση. Οι παράγοντες αυτοί μπορούν να οδηγήσουν σε υπερεκτίμηση ή υποεκτίμηση της συνεισφοράς στη δράση για το κλίμα. Ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη υποβάλλουν στοιχεία σχετικά με τις πραγματοποιηθείσες δαπάνες για το κλίμα, αλλά οι πληροφορίες αυτές δεν χρησιμοποιούνται από την Επιτροπή για την παρουσίαση στοιχείων σχετικά με την επίτευξη του ποσοτικού στόχου του 37 %. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν μπορεί να εγγυηθεί πλήρη λογοδοσία επ' αυτού (σημεία 48-59).

77 Ο πίνακας αποτελεσμάτων για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα παρακολουθεί τις πληρωμές που πραγματοποιεί η Επιτροπή προς τα κράτη μέλη. Σύμφωνα με τις αρχές του ΜΑΑ, οι πληρωμές αυτές δεν συνδέονται με το υποκείμενο κόστος ενός μέτρου και, κατά συνέπεια, δεν αντικατοπτρίζουν το επίπεδο των πραγματικών δαπανών που σχετίζονται με το κλίμα. Επιπλέον, τα ορόσημα και οι τιμές-στόχος που έχουν επιτευχθεί δεν αντικατοπτρίζουν κατ' ανάγκη τον βαθμό φιλοδοξίας του αντίστοιχου μέτρου ως προς τη συμβολή του στην πράσινη μετάβαση. Ως εκ τούτου, η διαδικασία αναφοράς στοιχείων για την πράσινη μετάβαση είναι αναξιόπιστη όσον αφορά τις πληροφορίες για τις πραγματικές δαπάνες (σημεία 60-69).

Σύσταση 4 – Να βελτιωθεί η διαδικασία αναφοράς στοιχείων σχετικά με τις δαπάνες για το κλίμα στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας

Η Επιτροπή οφείλει να συγκεντρώσει και να δημοσιεύσει πληροφορίες που έχουν ήδη παράσχει τα κράτη μέλη σχετικά με το πραγματικό κόστος των μέτρων που σχετίζονται με το κλίμα και να το συγκρίνει με το εκτιμώμενο κόστος που αναφέρεται στα εθνικά σχέδια. Με τον τρόπο αυτό, θα καταστεί δυνατός ο εκ νέου υπολογισμός της πραγματικής συνεισφοράς στην επίτευξη της τιμής-στόχου του 37 %.

Ημερομηνία-στόχος: Δεκέμβριος 2026

Σημ.: Η Επιτροπή δεν αποδέχθηκε τη σύσταση που είχαμε διατυπώσει στην [ειδική έκθεσή μας 26/2023](#), για παρουσίαση στοιχείων σχετικά με τις πραγματικές δαπάνες που χρηματοδοτήθηκαν από τον ΜΑΑ στο πλαίσιο των έξι πυλώνων, ως βάση για την αξιολόγηση της αποδοτικής χρήσης των πόρων.

Η παρούσα έκθεση εγκρίθηκε από το Ελεγκτικό Συνέδριο στο Λουξεμβούργο, κατά τη συνεδρίασή του της 4ης Ιουλίου 2024.

Για το Ελεγκτικό Συνέδριο

Tony Murphy
Πρόεδρος

Παράρτημα – Τα μέτρα που επιλέξαμε

Σχετικός τομέας/ κράτος μέλος	Ελλάδα	Κροατία	Πορτογαλία	Σλοβακία
Ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και τομέας ενέργειας	EL-C[1,1]-I[16926] Δημιουργία συστημάτων αποθήκευσης ηλεκτρικής ενέργειας καθοριστικών για την ανάπτυξη των ΑΠΕ	HR-C[C12]-I[R1-I1] Αναζωογόνηση, κατασκευή και ψηφιοποίηση του ενεργειακού συστήματος και υποστηρικτικές υποδομές για την απανθρακοποίηση του ενεργειακού τομέα	PT-C[C14]-I[i01] Υδρογόνο και άλλα ανανεώσιμα αέρια	SK-C[C1]-I[I2] Εκσυγχρονισμός των υφιστάμενων ανανεώσιμων πηγών ηλεκτρικής ενέργειας (αλλαγή ενεργειακής πηγής)
Ενεργειακή απόδοση	EL-C[1,2]-I[16872] Ενεργειακή ανακαίνιση οικιστικών κτιρίων («Εξοικονομώ κατ' οίκον»)	HR-C[C61]-I[R1-I1] Ενεργειακή ανακαίνιση κτιρίων	PT-C[C13]-I[i01] Ενεργειακή απόδοση των οικιστικών κτιρίων	SK-C[C2]-I[I1] Ενεργειακή απόδοση των οικογενειακών κατοικιών
Βιώσιμη κινητικότητα	EL-C[1,3]-I[16924] Ηλεκτροκίνηση – σημεία φόρτισης, ηλεκτρικά λεωφορεία, ηλεκτρικά ταξί («Ηλεκτροκίνηση συγκοινωνιών (φορτιστές παντού, ηλεκτρικά αστικά λεωφορεία, ηλεκτρικά ταξί»)	HR-C[C14]-I[R5-I2] Έρευνα, ανάπτυξη και παραγωγή οχημάτων νέας κινητικότητας και υποστηρικτικών υποδομών	PT-C[C15]-I[i01] Επέκταση του δικτύου μετρό	SK-C[C3]-I[I1] Ανάπτυξη υποδομών μεταφορών χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα

Σχετικός τομέας/ κράτος μέλος	Ελλάδα	Κροατία	Πορτογαλία	Σλοβακία
Απαλλαγή της βιομηχανίας από τις ανθρακούχες εκπομπές	EL-C[4,7]-I[16980] Δανειακή διευκόλυνση στο πλαίσιο του ΜΑΑ	HR-C[C111]-I[R4-I2] Χρηματοδοτικό μέσο για τις πολύ μικρές, μικρές και μεσαίες επιχειρήσεις	PT-C[C11]-I[i01] Απαλλαγή της βιομηχανίας από τις ανθρακούχες εκπομπές	SK-C[C4]-I[I1] Η λειτουργία του συστήματος απαλλαγής της βιομηχανίας από τις ανθρακούχες εκπομπές
Βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων	EL-C[1,4]-I[16849] Εθνικό σχέδιο αναδάσωσης και εμβληματική επένδυση για την Πάρνηθα	HR-C[C15]-I[R1-I1] Κατασκευή και εξοπλισμός κέντρων εφοδιαστικής και διανομής οπωροκηπευτικών	PT-C[C08]-I[i05] Πρόγραμμα για τα δάση	SK-C[C5]-I[I1] Προσαρμογή των περιφερειών στην κλιματική αλλαγή
Λοιποί τομείς	EL-C[4,6]-I[16634] «Ανάπτυξη επιχειρηματικών πάρκων»	HR-C[C13]-I[R1-I2] Πρόγραμμα ανάπτυξης δημόσιας ύδρευσης	PT-C[C12]-I[i01] Βιοοικονομία	SK-C[C11]-I[I2] Νέο νοσοκομειακό δίκτυο — κατασκευή, ανακατασκευή και εξοπλισμός

Συνομογραφίες

ΜΑΑ: Μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας

ΣΑΑ: Σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας

NGEU: NextGenerationEU

Γλωσσάριο

Απορρόφηση: Ο βαθμός στον οποίο τα κράτη μέλη έχουν λάβει χρηματοδότηση από την Επιτροπή, στο πλαίσιο του ΜΑΑ, για την ικανοποιητική εκπλήρωση ορόσημων και τιμών-στόχου.

Δράση για το κλίμα: Δράση για την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής και των επιπτώσεών της.

Επένδυση: Δαπάνη για δραστηριότητα, έργο ή οποιαδήποτε άλλη δράση εντός του πεδίου εφαρμογής του κανονισμού ΜΑΑ, που αναμένεται να επιφέρει αποτελέσματα επωφελή για την κοινωνία, την οικονομία ή το περιβάλλον.

Επιδόσεις: Μέτρηση του βαθμού στον οποίο εκπληρώθηκαν ικανοποιητικά οι στόχοι ενός χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ μέτρου, έργου ή προγράμματος, όπως και του βαθμού στον οποίο αυτό εξασφαλίζει την οικονομική αποδοτικότητα της σχετικής δαπάνης.

Κλιματικός συντελεστής: Συντελεστής στάθμισης που εφαρμόζεται στις δαπάνες της ΕΕ για έργα, μέτρα ή δράσεις, ώστε να αντικατοπτρίζεται ο βαθμός στον οποίο ενσωματώνουν την παράμετρο του κλίματος.

Κοινός δείκτης: Μετρήσιμη μεταβλητή που παρέχει πληροφορίες σχετικά με την πρόοδο υλοποίησης των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας προς την επίτευξη κοινών στόχων και σχετικά με τις συνολικές επιδόσεις του ΜΑΑ.

Μεταρρύθμιση: Στο πλαίσιο του ΜΑΑ, αλλαγή που έχει ως αποτέλεσμα σημαντική και διαρκή βελτίωση της λειτουργίας μιας αγοράς, μιας πολιτικής ή θεσμικών ή διοικητικών δομών, ή σημαντική πρόοδο στην επίτευξη στόχων πολιτικής, όπως η ανάπτυξη και η απασχόληση, η ανθεκτικότητα ή η πράσινη και η ψηφιακή μετάβαση.

Μετριασμός της κλιματικής αλλαγής: Μείωση ή περιορισμός της εκπομπής αερίων θερμοκηπίου λόγω των επιπτώσεών τους στο κλίμα.

Μη πρόκληση σημαντικής βλάβης: Αρχή σύμφωνα με την οποία τα επενδυτικά μέτρα δεν πρέπει να έχουν σημαντικό αρνητικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο.

Μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας: Ο μηχανισμός χρηματοδοτικής στήριξης της ΕΕ, που σκοπό έχει τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19, την τόνωση της ανάκαμψης και την αντιμετώπιση των προκλήσεων ενός περισσότερο πράσινου και ψηφιακού μέλλοντος.

Ορόσημο: Ποιοτικό μέτρο της προόδου κράτους μέλους προς την ολοκλήρωση μεταρρύθμισης ή επένδυσης που περιλαμβάνεται στο εθνικό του σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Παρακολούθηση των κλιματικών στόχων: Παρακολούθηση της προόδου προς την επίτευξη των τιμών-στόχου που ορίζονται για τις σχετικές με τη δράση για το κλίμα δαπάνες.

Παρακολούθηση: Η συστηματική παρατήρηση και εξακρίβωση, εν μέρει μέσω δεικτών, της σημειούμενης προόδου προς την επίτευξη ενός στόχου.

Πεδίο παρέμβασης: Κατηγορία δραστηριοτήτων που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το Ταμείο Συνοχής ή το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Πίνακας αποτελεσμάτων για την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα: Ιστότοπος της Επιτροπής στον οποίο παρουσιάζεται η πρόοδος υλοποίησης των σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας των κρατών μελών.

Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή: Μείωση της ευαλωτότητας των χωρών και των κοινοτήτων έναντι της κλιματικής αλλαγής, με την αύξηση της ικανότητάς τους να απορροφούν τις επιπτώσεις της.

Πυλώνες: Όρος που χρησιμοποιείται για καθέναν από τους έξι τομείς πολιτικής που απαρτίζουν τον ΜΑΑ: i) την πράσινη μετάβαση, ii) τον ψηφιακό μετασχηματισμό, iii) την οικονομική συνοχή, την παραγωγικότητα και την ανταγωνιστικότητα, iv) την κοινωνική και εδαφική συνοχή, v) την υγεία και την οικονομική, κοινωνική και θεσμική ανθεκτικότητα, vi) τις πολιτικές για την επόμενη γενιά.

Συμβολή στη δράση για το κλίμα: Εκτίμηση των δαπανών ενός κράτους μέλους υπέρ της δράσης για το κλίμα, στο πλαίσιο του ΜΑΑ.

Σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας: Έγγραφο που καθορίζει τις σκοπούμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις ενός κράτους μέλους στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

Τιμή-στόχος (στον κανονισμό ΜΑΑ, «στόχος»): Ποσοτικό μέτρο της προόδου κράτους μέλους προς την ολοκλήρωση συγκεκριμένης μεταρρύθμισης ή επένδυσης που περιλαμβάνεται στο εθνικό του σχέδιο ανάκαμψης και ανθεκτικότητας.

NextGenerationEU: Δέσμη χρηματοδότησης που έχει στόχο να βοηθήσει τα κράτη μέλη της ΕΕ να ανακάμψουν από τις οικονομικές και κοινωνικές επιπτώσεις της πανδημίας COVID-19.

REPowerEU: Πρωτοβουλία της ΕΕ για τον τερματισμό της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα, τη διαφοροποίηση του ενεργειακού εφοδιασμού και την επιτάχυνση της μετάβασης στην καθαρή ενέργεια.

Απαντήσεις της Επιτροπής

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/sr-2024-14>

Χρονογραμμή

<https://www.eca.europa.eu/el/publications/sr-2024-14>

Κλιμάκιο ελέγχου

Στις ειδικές εκθέσεις του ΕΕΣ παρουσιάζονται τα αποτελέσματα των ελέγχων που αυτό διενεργεί επί πολιτικών και προγραμμάτων της ΕΕ ή επί διαχειριστικών θεμάτων που αφορούν συγκεκριμένους τομείς του προϋπολογισμού. Το ΕΕΣ επιλέγει και σχεδιάζει τα εν λόγω ελεγκτικά έργα κατά τρόπο ώστε αυτά να αποφέρουν τον μέγιστο αντίκτυπο, λαμβανομένων υπόψη των κινδύνων για τις επιδόσεις ή για τη συμμόρφωση, του επιπέδου των σχετικών εσόδων ή δαπανών, των επικείμενων εξελίξεων και του πολιτικού και δημόσιου συμφέροντος.

Ο εν προκειμένω έλεγχος επιδόσεων διενεργήθηκε από το Τμήμα Ελέγχου Ι (Βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων) του οποίου προεδρεύει η Joëlle Elvinger, Μέλος του ΕΕΣ. Επικεφαλής του ελέγχου ήταν η Joëlle Elvinger, Μέλος του ΕΕΣ, συνεπικουρούμενη από την Ildikó Preiss, προϊσταμένη του ιδιαίτερου γραφείου της και τον Paolo Pesce, σύμβουλο στο ιδιαίτερο γραφείο της, τη Ramona Bortnowschi, διοικητικό στέλεχος, την Antonella Stasia, υπεύθυνη έργου, τις Marika Meisenzahl και Ασημίνα Πετρή, αναπληρώτριες υπεύθυνες έργου, τον Zvonimir Novoselić, ελεγκτή και τη Monika Dedicova, ελέγκτρια. Η Laura Mcmillan, ο Jerónimo Montenegro, ο Marin Pažanin, η Jennifer Schofield, η Hana Vendlekova και η Αικατερίνη Βράιλα παρείχαν γλωσσική υποστήριξη.

Από αριστερά: Ildikó Preiss, Zvonimir Novoselić, Joëlle Elvinger, Jerónimo Montenegro, Antonella Stasia, Paolo Pesce, Ramona Bortnowschi, Monika Dedicova, Ασημίνα Πετρή, Marika Meisenzahl, Αικατερίνη Βράιλα και Marin Pažanin.

ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

© Ευρωπαϊκή Ένωση, 2024

Η πολιτική για την περαιτέρω χρήση εγγράφων του Ευρωπαϊκού Ελεγκτικού Συνεδρίου (ΕΕΣ) ορίζεται στην [απόφαση αριθ. 6-2019 του ΕΕΣ](#) για την πολιτική ανοικτών δεδομένων και την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Με εξαίρεση τις περιπτώσεις όπου ορίζεται διαφορετικά (π.χ. σε χωριστές ανακοινώσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας), το περιεχόμενο του ΕΕΣ που ανήκει στην ΕΕ παραχωρείται βάσει της άδειας [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#). Ισχύει, επομένως, ως γενικός κανόνας ότι η περαιτέρω χρήση επιτρέπεται υπό τον όρο ότι αναφέρεται η πηγή και επισημαίνονται οι αλλαγές. Κατά την περαιτέρω χρήση απαγορεύεται η διαστρέβλωση του αρχικού νοήματος ή μηνύματος των εγγράφων. Το ΕΕΣ δεν φέρει ευθύνη για οποιαδήποτε συνέπεια προερχόμενη από την περαιτέρω χρήση εγγράφων.

Εάν συγκεκριμένο περιεχόμενο αναφέρεται σε ταυτοποιήσιμα φυσικά πρόσωπα, π.χ. φωτογραφίες υπαλλήλων του ΕΕΣ, ή περιλαμβάνει έργα τρίτων, απαιτείται πρόσθετη έγκριση.

Όταν παραχωρείται η έγκριση, αυτή ακυρώνει και αντικαθιστά την ανωτέρω γενική έγκριση και αναφέρει σαφώς τυχόν περιορισμούς στη χρήση.

Για τη χρήση ή την αναπαραγωγή περιεχομένου που δεν ανήκει στην ΕΕ, μπορεί να χρειάζεται να ζητήσετε άδεια απευθείας από τους κατόχους των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας.

Γραφήματα 2, 3, 8, 9, 10, 14· πλαίσια 2, 3, 5, 6, 7, 8· πίνακας 1 – Εικονίδια: Τα γραφήματα αυτά σχεδιάστηκαν με τη χρήση πόρων της [Flaticon.com](#). © Freerik Company S.L. Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος. Γράφημα 2 – Εικονίδιο: Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Γράφημα 13 – © Ευρωπαϊκή Ένωση

Το λογισμικό ή τα έγγραφα που καλύπτονται από δικαιώματα βιομηχανικής ιδιοκτησίας, όπως τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα καταχωρισμένα σχέδια, οι λογότυποι και οι επωνυμίες/ονομασίες, εξαιρούνται από την πολιτική του ΕΕΣ για την περαιτέρω χρήση.

Το σύνολο των ιστότοπων των θεσμικών οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης εντός του ονόματος χώρου «europa.eu» παρέχει συνδέσμους προς ιστότοπους τρίτων. Δεδομένου ότι το ΕΕΣ δεν έχει έλεγχο επ' αυτών, σας συνιστούμε να εξετάζετε τις πολιτικές τους για την προστασία του ιδιωτικού απορρήτου και της πνευματικής ιδιοκτησίας.

Χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ

Δεν επιτρέπεται η χρήση του λογότυπου του ΕΕΣ χωρίς την προηγούμενη σύμφωνη γνώμη του οργάνου.

ISBN 978-92-849-2560-5	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/946478	QJ-AB-24-014-EL-Q
ISBN 978-92-849-2614-5	ISSN 1977-5660	doi:10.2865/605034	QJ-AB-24-014-EL-N

Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας παρείχε στα κράτη μέλη κίνητρο για επενδύσεις στην πράσινη μετάβαση. Έχουν προγραμματίσει να δαπανήσουν περίπου 275 δισεκατομμύρια ευρώ υπέρ της δράσης για το κλίμα, στο πλαίσιο του πυλώνα της πράσινης μετάβασης. Από την ανάλυσή μας, ωστόσο, αποκαλύφθηκαν αδυναμίες στον σχεδιασμό του μηχανισμού και στην υλοποίηση των μέτρων για την πράσινη μετάβαση. Αυτό είχε ως συνέπεια πιθανές υπερεκτιμήσεις των ποσών που διατίθενται για τη δράση για το κλίμα, αποκλίσεις μεταξύ του προγραμματισμού και της πράξης, και περιορισμένες ενδείξεις όσον αφορά την πραγματική συμβολή των μέτρων στην πράσινη μετάβαση. Η νομοθεσία δεν προβλέπει υποχρέωση για αξιολόγηση της συμβολής του μηχανισμού στους κλιματικούς στόχους της ΕΕ, ούτε για αναφορά στοιχείων σχετικά με τις πραγματικές δαπάνες, γεγονός που περιορίζει τη σημασία της για τα ενδιαφερόμενα μέρη. Διατυπώνουμε σειρά συστάσεων για τη βελτίωση του σχεδιασμού και της αποτελεσματικότητας των ταμείων της ΕΕ που σχετίζονται με την πράσινη μετάβαση.

Ειδική έκθεση του ΕΕΣ, υποβαλλόμενη δυνάμει του άρθρου 287, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, ΣΛΕΕ.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ
ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ
ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Υπηρεσία Εκδόσεων
της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ

Τηλ. +352 4398-1

Πληροφορίες: eca.europa.eu/el/contact
Ιστότοπος: eca.europa.eu
Twitter: @EUAuditors